



LAULJATE LIIDU ESIMEES



Prof. JUHAN AAVIK
SAAB 29. JAAN. 45. AASTASEKS

MUUSIKALEHT

VI AASTAKAIK



1929. a. ilmub kord kuus huvitava sisuga, hulga piltidega ja ilustustega ja värviliste kaantega.

Muusikaleht on vanem muusikajine ajakiri Eestis; sellepärast loeb teda lga muusikaharrastaja. Äärmiselt odava hinna tõttu on ta kättesaadav kõigile.

Muusikalehe kaastööliseks on kõik nimekamad eesti muusikamehed, heliloojad ja koorijuhid.



Tellimishind:

1929. a. pääle L. L. liigetele ja konservat. õpil. 1 kr.
Teistele — — — — — 1 „ 20 snt.



Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused, „Muusikalehe“ levitajad koorides, koorijuhid, raamatukauplused, ja ajakirja talitus: Tallinn, Rataskaevu 22. Saatke talitusele postmarke tellimishinna suuruses, siis saate „Muusikalehe“ aasta jooksul.



TELLIGE, JENDILE ESIMESEL VOIMALUSEL

MUUSIKALEHT

LAULJATE LIIDU MUUSIKALEHT

Toimetus: M. Saar, prof. J. Aavik, R. Kull, A. Krull, K. Leinus,
L. Neuman, prof. A. Topman, T. Vettik, E. Võrk ja R. Saving

Lauljate Liidu esimehelt prof. Juhan Aavik'ult

Uueks aastaks

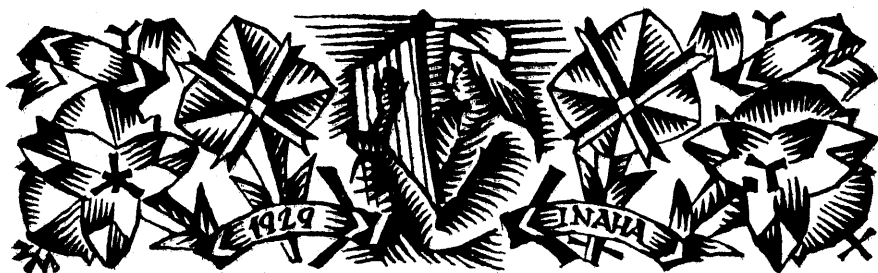
Muusika ja laul on inimesele kallis vaimline vara, mis hinge puhastab ja tiivustab ning tõstab kõrgematele elamustele. Onnelik see isik ja rahvas, kelle hing on sellele jumalikule kunstile avatud ja kes muusikal hinnata oskab. Meie eeslased võime endid rõõmuga nende hulka lugeda, sest meile on muusika ja laul olnud — nii vanast, kui ka nüüd, suureks vaimliseks lohutuseks ja hingelise rõõmu selgeks allikaks, mida elavalt tõendab niihästi meie laulupidude ajalugu kui ka laialiste hulkade elav huvi ja edenemise protsess muusikalise kultuuri alal.

Muusika ei ole meile mitte ainult tähtsaks rahvuskultuuriliseks teguriks, vaid omab erilise tähtsuse ka rahvuspoliitilisel alal, sest ühise rahvusliku laulu abil ja mõjul on kõvenenud meie rahvuslik iseteadvus ja samuti ühise rahvusliku laulu abil võime endid tunda, vaatamata äärmistele lahkuminekutele filosoofilise ja poliitilise ilmavaate aladel, ühise rahvusliku tervikuna, iseteadva rahvana, kes oma paleust pühaks peab, oma kodu armastab ja kultuurilise progressi alal edasi püüab parema tuleviku poole. Nii leiavad me rahvuslikud paleused ja nende teostamine suurt tuge ja tiivustamist just rahvuslikust laulust, mis laiade hulkade südameid sütitab ja ühendab. On sellepärast lõpmata suure tähtsusega see töö, mis meil muusika ja laulu alal tehakse ning tuleb hinnata kõrgelt seda aatelist huvi, mida avaldavad omas tegevuses meie rohkearvulised laulu-mängukoorid, elukutseliste muusikute pere, me loomuusika produtseerijad. Ja mida viljakam see tegevus, mida suuremad selle töö saavutused, seda paremini täidavad nad neid tähtsaid rahvuslikke ülesandeid, mida eelpool mainisime. Peame sellepärast soojalt soovima, et see töö igal muusikalisel frondil nüüd uue aasta algades saaks ka uut jõudu, värskust ja vaimustust. Lauljate Liidu „Muusikaleht“, alates käesoleva aastaga oma kuuendal aastakäiku, on jõudumööda selle muusikalise töö eduks kaasaaianud sellega, et ta on valgustanud meie muusikaelu avaldusi ja tähtsamaid ülesandeid. Jäädes truuks neile ülesannetele ka käesoleval uuel aastal olgu eriti allakriipsutatud see meie muusikalise töö rahvuslik tähtsus, mis andku tegelastele iseteadvust ja jõudu. Olgu selles mõttes tervitatud kõik meie kaastöölised, lugejad, poolehoidjad, olgu tervitatud meie suurearvuline lauljaskond, meie kutsemuusikute pere ja loomuusika edustajad. Andku uus aasta meile uut jõudu ja tiivustagu meid saavutama uusi võite omas tähtsas rahvuslikus töös meie kalli kodumaa iluks ja auks.

Selles tundes Lauljate Liit ühes „Muusikalehega“ soovib kõigile südamlikult ja otsekoheselt

õnnelikku uut aastat!

Juhan Aavik



LEENART NEUMAN

MIS ON HÄÄLEKULTUUR?

Kindlasti suuremas osas meie inimestes täiesti tundmata ala. Aga tung häälekultuuri vastu ärkab igalpool säääl, kus tema ülesannetest ja tähtsusest inimesed natukegi aru saanud, õigemini, ise enese häälel tunda saanud. Ja juba tõusevad nõudmised ka meil tema tarviduse järele. Tervishoiu professor juhib oma õpilaste tähelepanu häälekultuurile; tulevased kooliõpetajad hakkavad häält tõstma oma enese hääle ja enese täielisena maksmapanemise nimel häälekultuuri järele; on hääli kuuldavale tulnud, mis häälekultuuri õpetamist juba keskkoolides nõuavad; paremad koorijuhid on arusaamisele tulemas, et muusikalisest seisukohast laul häälekultuurita puudulik ja vaesevõitu on; kirikuõpetajate hulgas ei põlga ärkisamad 60-kilomeetrilisi maantee sõituseid, et iga nädal linna ilmuda häälekultuuri saamiseks. Mitmed laulukoorid, kes mõni aasta tagasi häälekultuuri üle kahtlevalt muigasid, ei taha nüüd ise enam häälekultuurita läbi saada, ja tunnevad juba häda teises suunas: kust häälekultuuri õpetajat võtta?

Kuid kõik alles — üksikud nähtused; üldiselt oleme ses küsimuses, nagu eelpool öeldud alles ebateadlikud.

Kas meie üksi? Kas meie naaberriikides lugu parem? Ja Lääne-Euroopas? Muidugi on säääl sel alal juba palju ära tehtud; paljudele õpetust antud, paljud õppust võtnud. Kuid ka säääl küsitakse juba, mispärast häälekultuuri laiematesse ringidesse ei kanta, nimelt kõigi nende hulka, kes oma häält omas k u t s e s tarvitama peavad. Hurjutatakse ka säääl omi valitsusi, kes keha kultuuri, jala, käe, selja ja kõhu muskli kultuuri pääle miljonisi kulutab, kuid ei mõista küllaldasel määral hinnata seda väikest orgaani, selle tervist ja hääd käekäiku, millega räägime ja laulame.

Lugesin mõne kuu eest eesti ajakirjanduses häälekultuuri tarvidusest seminarides; läinud aasta lõpul tunnistasid Tallinna kokkukulnud paremad koorijuhid soovitavaks suve vaheajal koorijuhtidele häälekultuuri kursusi toime panna.

Tähendab, asi liigub. Küsimus seisab nüüd selles, k u s k o h a l t teda liikuma panna.

Oleme ju otsimise ajajärgus, ja võime nii kergesti jälle majandusteaduse printsiibile otse vastupidi toimetada, see on selle asemel, et

vähese jõukulutusega võimalikult suuremaid tagajärgi saavutada, kulutame just õige ohtrast, kuid tagajärge ei ole.

Ja asjata jõukulutamine oleks, kui hakkaksime häälekultuuriga, hääle harimisega keskkoolides pääle. Kõige päält puuduvad meil siin selleks õppejõud. Hääle õpetaja, peab oma ala hästi tundma, muidu sarnaneb ta arstile, kes vale, kahjulikku rohtu patsiendile annab. Häälekultuuri õpetajat ei kvalifitseeri ükski diplom, vaid ainult tema töö vili: on ta inimesi õieti, see on kergelt, vabalt, kõlavalt laulma või rääkima pannud, siis tunneb ta oma ala. Ka arste on sadade hulgas üksikuid, kelle kätte oma tervise usaldame, lauluõpetuse, häälekultuuri alal on hääde jõudude protsent veel väiksem, mitte ükski meil, vaid kogu kultuurilmas.

Tähendab, juba sel põhjusel oleks lootuseta keskkoolides pääle hakata.

Kuid põhjusi selle vastu on veel teisi, puht füsioloogilisi: keskkoolide nooremate õpilaste hääled ei ole veel häälemurrangu, mutatsiooni läbi teinud. Siis tulevad aastad, kus hääleorganid võimalikku puhkust nõuavad. Vanemad õpilased on vaevalt mutatsiooni läbi teinud — ka see aeg on alles ebasoodne süstemaatilise hääle harjutamise jaoks.

Kuid, mis pääasi: oma hääle harimine ja väljaarendamine nõuab eriti alguses intensiivset tähelpanu koondamist hääle kõlale ja asendile, teadlikku tahtejõu kontsentreerimist ühte punkti, mis lapse käest siis raske nõuda.

Ja siis: enne kui me suurema hulga pääle häälekultuuri laiendame, anname teda neile, kelle kutse seda nõuab. Lauljad õpivad teda muusikakoolides; koorijuhid peaksid kõik samuti temas õpetust saama muusikakoolides. Aga t u l e v a s e d õpetajad, kirikuõpetajad, kõnelejad?!

Sääl oleks tulevaste õpetajate jaoks esimesel pilgul sünnis koht õpetajate seminarid. Muidugi, oleks ta tarvilik õpetajatele enestele, kuna küsitavaks jääb, kui palju nad suudavad edasi anda pärast oma kasvandikkele, missuguse ülesande raskustest juba eelpool jututatud.

Teine võimalus oleks ülikoolis. See võiks oma tuhandete kasvandikklega aga siis võimalusi anda ka Tartu seminari kasvandikkele häälekultuuri loenguid ja praktilisi töid kuulamas käia.

(Sel puhul analoogiline ettepanek: Itaalia keele loengud peaksid ülikoolis kättesaadavad olema ka muusikakooli lauluõpilastele. Oleks tõesti asjata kulutus muusikakoolile mõnekümne õpilase pärast eriõpetajat Itaalia keeles palgata).

Nüüd tagasi häälekultuuri juure. Seminari kasvandikkude kõrval tarvitaks aga häälekultuuri õpetust kõige päält üliõpilased: kõik üliõpilaskoorides lauljad; usuteaduskonna üliõpilased kõnes ja laulus; ajaloo-filosoofia teaduskonna üliõpilastest tulevased kooliõpetajad kõne tehnikat; eesti keele foneetilistest küsimustest on kokkupuutumisi, aga ka lahkuminevaid punkte laulus ja kõnes. Neid peaks tundma laulja-üliõpilane, ei teeks viga, kui tun-

neks neid ka keeleteadlane; arsti-teaduse üliõpilastele-laringoloogidele peaks tutvunemine tegeliku hääletarvitamisega kultiveeritud kujul tuttav olema, ja siis ei ole ka meil liiga kaugel aeg, kus laringoloogid ja lauluõpetajad ühiseid kongresse peavad ja eriajakirja ühisel toimetuslaual istuvad, nagu näiteks Berliinis, kus „Die Stimme“ toimetajaks on laringoloogia professor Th. S. Flatau ühes laulu- ja muusikaõpetajatega.

Õigusteaduse üliõpilastest tunneksid huvi oma kõneorgani harimise ja tema vastupidavuse jõu tõstmise vastu samuti tulevased advokaadid.

Füüsika-matemaatika teaduskonna üliõpilastest ei hooli vist suurem osa küll helist ega obertoonidest praktikas, kuid tulevased rääkijad ei jäta ka siin oma häälekultiveerimist kasutamata.

Nii näeme, et häälekultuuril on vähemalt kokkupuutumispunkte pea kõigis ülikooli fakulteetes.

Kuid kultuurinimene ei pääse enam kauaks mööda ka häälekultuurist; oleme asetatud suuremasse vaimlisesse läbikäimisesse Lääne-Euroopaga — näeme peagi ka siin ära, et „nii see edasi ei lähe“. Kuid mis pääasi: Varem või hiljem tunneb inimene enese kallal ära, kui ta oma jõudu asjata raiskab ja kurjasti tarvitab. Ja häälekultuur ei ole üksi hääle ilu, kõla, kandvuse ja jõu küsimus, vaid on ka hääle vastupanu, hääle tervishoiu küsimus nii laulus kui kõnes. Et meil aga inimesed mitte alles ameti olemisajal, ühenduses suurte kuludega ja raskustega, perekonna isadena ei tarvitseks omandama minna, mis õigel ajal, õppimisaastatel palju kergema vaevaga oleks kättesaadav olnud, selle üle peame ikkagi juba natuke mõtlema hakkama, ja võib olla ei olegi liiga kaugel aeg, kus ka siin te g u d e n i jõuame.

Oleme aga omale kasvatanud õigemini rääkijaid, õigemini lauljaid täiskasvanuid, koolis ja kodus, siis annab see aastate järel ennast tunda ka kasvavates lastes, kes on suured meistrid järeldaimamises. Mida rohkem nemad aga kuulevad õiget hääletarvitamist kõnes ja laulus, seda enam areneb ses suunas ka laste hääletarvitamine ja kõrv. Kuid nüüd, kus see ala meil alles söödis, tuleb teadlik õppimine alustada teadlikkude täiskasvanutega. Nii siis peaks meil olema esimesteks häälekultuuri levitajateks muusika õppeasutused ja ülikool.

Ja mitte üksi lapsed ei ole suured järeldaimajad, vaid ka täiskasvanu kõrv harjub ja sääb uusi nõudmisi enesele, kui ta kirikutes senise oma õpetaja sagedasti äärmiselt inetu laulu ja iniseva kõne asemel selget kõla helis ja sõnas kuuleb.

Kuid mis pääasi: häälekultuur ei ole mitte siht häälekultuuri enese pärast, ta on a b i n õ u et inimene oma mõtteid ja tundeid nii kõnes kui laulus mõjuvamalt ja selgemalt avaldada võiks.





TEODOR VETTİK

MUUSIKA JA POESIA KOORILAULUS

Laul — nii koori kui soolo — on kahe kunsti ühendus: muusika + poeesia. Ja sellepärast võibki ta mõjuda kõige otsekohesemalt, ta võib liigutada kuulajat kõige sügavamalt vähete abinõudega. Kuigi laul — nii koori kui soolo — on muusikaperes piiratum — ma mõtlen tema helide skaala laiuses ja mõnedes tehnilistes passaazides ning võtetes — kuid seda rikkam on ta varjundite ja värvide — helide nüansside poolest — palju rikkam pillimuusikast.

Kui helilooja ei saa avaldada pillimuusikas otsekohe seda mida tahab, võtab ta sagedasti abiks laulu (nii Beethoven oma IX sümfoonia, Skriabin j. p. t.); sest siis on tal kasutada ühes muusikaga teine kunst — poeesia. Nii tulebki käsitada laulu muusikalisest küljest kõigepäält ja sama tugevalt ka sõnalisest, s. o. tekstilisest küljest. Loen ä capella laulus muusika tähtsuse võrdseks sõnade tähtsusega. Hästi hääldatavad sõnad suursugustavad laulu; sääl saavutame nii-suguseid imelisi nüansse, valgust ning varje, millest pillimuusikas undki ei nähta.

Sõnalist, s. o. teksti külge on aga meie laulukooride juures väga vähe arenatud.

On ju ka nii: kui inimene kõlavalt ning selgelt kõnes hääldab, siis võib ta ka toonisünnitamisest paremaid tagajärge saavutada, olles koorilaulja. Nii siis oleks üheks abinõuks paremale toonisünnitamisele — häälesäädmisele, kõlav ning selge kõne!

Nii siis, nagu juba nimetasin, tuleb laulus muusikale abiks poeesia oma suurearvuliste kõlanüanssidega, oma valguse ja varjudega, ning see teebki laulu mitmekesiseks ning rikkaks.

Hää laulukoor olgu sõnade hääldamises kui hää näitleja, kelle kõne kostab igasse teatriisaali nurka selgelt. Ebaselget ning keelefoneetikale mittevastavat hääldamist heidetakse sageli teatriarvustajate poolt näitlejatele ette, kuid laulukooride ning solistide kontsertidel pole veel kunagi ükski arvustaja sellest seisukohast sõna võtnud, kuigi on lauldud „Kulddrannage“, „Mägedel hõisatakse emelist logo“, „Mu züdamess valut ja pillinat“ jne. OI kui palju on sarnaseld veldrusi meie kooride ja solistide hääldamises. Sarnane hääldamine peaks küll igale haritud kõrvale olema tubli kõrvalops.

Kord ütles üks muusikamees: „Kui sõnad segavad laulu muusikalist külge, siis parem nad juba ära jätta.“ Siis ei maksa aga sõnadega laule kirjutada, vaid sõnadeta! Kuid helilooja peab oskama nõndaviisi muusikat sõnadele kirjutada, et sõnad — poeesia — oleks muusikale plussiks, et sõnad sobiks hästi, et sõnad annaks muusikale seda jume juure, mis muusikal iseenesel puudub. Takistuseks

võivad nad saada vaid siis, kui neid pole otstarbekohaselt kasutatud. Juba sõnad iseenesest, hääd sõnad, on omaette muusika oma vokaalharmoniaga, rütmiga jne. ning nad on vastavale muusikale alati plussiks, — ja laulukoor peab oskama neid viimase võimaluseni ära kasutada.

Eks ju päle akustilise mõnu aita sõnad seletada muusika sisu kõige otsekohesemalt (muidugi vastava ettekandega) ning kuulajad võivad seda kohe mõista ning kaasa tõmmatud saada. Laulul on sellega kõige lähem võimalus tungida südamest südamesse ning kõige kergem kuulaja hingekeeli kaasa helisema panna.

Hää hääldamise all ei toonita ma mitte teksti korruga ning selgelt hääldamist, (Teatriinimeste juures olen harilikult kuulnud hää hääldamise all mõistetavat selget hääldamist, kuigi sageli see selge hääldamine pole põrmugi eestikeele hääldamine!) mis juba iseenesest mõistetav ning primitiivseim nõue. (Kui see kooril puudub, siis pole ta mitte laulukoor vaid rühm inimesi, kes enam vähem korruga sõnu laulavad). Siin on jutt koorilaulu sõnade hääldamisest eesti keele foneetikale põhjendatavatel säädustel, keele kõne rütmikal ning üldisel keele karakteril. Seda oskab koorilt aga nõuda muidugi koorijuh, kes ise keelt mõistab, kes ise on püüdnud võimalikult sügavamale tungida keele foneetilistesse varasalvedesse selle sisu tundma õppimiseks.

Üldiselt teame, et eesti keel on väga kõlav ning laulmiseks kul loodud. Keeles on vähe sarnaseid häälikuid mis esteetilisest seisukohast muusikale ebasobivad. Selles suhtes on meie keel palju kõlavam oma lähemast sugukeelest — soome keelest — kus õige palju laulu sobavat mõjuvaid häälikuid. Kuid soome keel on selle vastu jälle palju rütmirikkam praegusest, uuemast eesti keelest. Meie vana rahvalaul võrdub omaas rütmikas soome keelele. Sellepärast oleks soovitatav, et meie heliloojad lauludes kasutaks võimalikult rohkem vanu rahvalaulu sõnu või selle põhjal loodud kunstluulet, kuna see on muusikalisem, kõlavam, ning rütmirikkam.

Häälikute artikuleerimisel laulus võib olla sama palju varjundeid kui kõneski. Sellepärast ei saa kunagi kindlaks määrata hääliku täpselt kõla. Häälikul võib olla mitu varjundit, mis oleneb laulu miljööst. Kuid see varjundite kaldum ei tohi kunagi ületada keele väljaarenend hääldamispiirkonda.

Vokaale on meie keeles palju ning see teobki meie keele kõlavaks, helisevaks. Vokaalide hääldamisel meie koorid palju ei patusta. Helituteest konsonantidest klusiile: p, b, t, d, k, g, tuleks laulus vähe tugevamini hääldada kui harilikus kõnes, ja nimelt sellel põhjusel, et muusika sumbutab osa häälikust, ei lasa neil nii välja kõlada kui kõnes. Klusiilid vähe tugevamalt — siis võimalid on kõlavamad!

Hoiduda tuleb kindlasti saksa ja venekeele mõjul heliliselt hääldatavatest g, b, d-st, mis eestikeele foneetikale oluliselt võõras, nagu: tuõa, marus, paja jne. Ka spirant s hääldatakse sagedasti võõriti, nii kui venekeele з. Väga sagedane nähtus soole- ning ooperilaulijate juures, harilikult siis kui tahetakse erilist õrnust, või meelelõigutust märkida, näit.: „Ka piisar minu värskel kalmul.“ Kadugu see s võõriti hääldamine ning andku mead meie oma lutsale libisevale ning mahlakale s-le, mitte aga jälle kuldvale vene c või saksa omale, mis kõlaks: kaliiss, maguss, lauluss.

Helilistest konsonantidest oleks soovitatav näha m, n sõna alguses vähe tugevamalt hääldada kui kõnes, samal põhjusel kui klusiile.



EESTI MUUSIKAMEHI, KELLE ELUKÄIK ON
SEOTUD JAANUARI KUUGA



A. THOMSON,
sünd. 13. jaan. 1845,
surn. 7. oktoobr. 1917.



P. SÜDA,
sünd. 30. jaan. 1883,
surn. 3. august. 1920.



Dr. K. A. HERMANN,
sünd. 23. sept. 1851,
surn. 11. jaan. 1908.



A. LÄTE,
sünd. 12. jaan. 1860.



Prof. J. TAMM,
sünd. 12. jaan. 1875.



T. VETTIK,
sünd. 4. jaan. 1898.

Plataalsel nasaali η (ka η ge, la η gema, rä η k, vl η g) hääldatakse laulus üldiselt halvasti. Harilikult peetakse eelmist vokaali pikemalt välja ning η jääb siis hoopis lahjaks. Näit.: „Ka ange meeste kasusida“ η eelne vokaal olgu vähe lühem ning η -le rohkem mahlakust ning kõla! Samuti laske hästi heliseda meie imeilusl l-el, ning r-l laske end kõlama laulda!

Diitongide — kaksikovkaalide — hääldamine on aga nii koori kui soololauljate juures väga nõrgalt väljapeetud. Kas hääldatakse esimest vokaali täiskõnaliselt ning teist nõrgalt, või mõlemaid nõrgalt: „Ei armastus ei vali aega“ — siin „a e“ laudakse nõrgalt, nii kui sõnas laegas, või „järve maile“, „a i“ nii kui „maie seelik“ jne. Sarnaselt juhuseil mõlemaid vokaale laulda täiskõnaliselt ja üldse kumeramalt ning plastilisemalt!

Veel tehakse rohkesti vigu vältedes. Kui oleks meie eestikeelne transkriptsioon täpsem, siis oleks vigu kindlasti laulus sõnade hääldamisel vähem. Kuid iga eestlane ju oskab oma emakeelt, rohkem vaid tähelpanu, rohkem teadmist et ka laulus sõna hääldatakse samuti kui kõnes. Ikka rohkem ning rohkem kõnemeloodiale ning rütmikale lähemale — siis juhtub vigu vähem.

Näit., „Läksin karja saatemale, saatsin karja kaugele.“ Siin laudakse pääaegu alati „karja“ mõlemil korral ühtemoodi. Kuid ometi on siin välteline vahe! Esimeses „karja“ on r kolmandas vältes, teises „karja“ — teises. Kui võiks kirjutada sarnaselt: Läksin karrja saatemale, saatsin karja kaugele“ — siis leiaks igauks selle loomuliku olevat, niid aga kus välde pole märgitud — unustatakse või ei mõelda sõna sisulisele küljele — ning viga ongi tehtud. Sarnased vead muudavad mõnikord lause mõttegi sootuks teiseks. Näit.: „Veli, hella vellekene“, siin hääldakse sõnas „hella“ l teises vältes, nii kui „hella õe vellekene“; peab olema aga kolmas välde, mis kõlaks nii: „Veli, hellia vellekene“. Analoogiline on ka: „Helju hella tuulekene, mis õieti kõlaks: „Helju hellia tuulekene“, kus l kolmandas vältes. Nii moonutatakse keele rütmi. Sõna rütm jäetakse hoopis hooletusse, ning siis kuulub mingisugune monotoonne häälitsemine, lapselik silbitamine, millel puudub energia, milles puudub keele tuiksoon. Keele rütm peab aga alati alal hoiduma.

Nii on sagedasti ka helleloojad luule rütmiga kurjalt ümberkäinud, seda asjata hooletult muusikarütmile paenutades, — kuna ümberpöördukt ka muusikaline külg oleks aina võitnud. Muusika ja luule olgu laulus aga nii üheks sulatatud, et kumbki neist ei kannataks. Nii tuleb sõnades ikka võimalikult keele rütmi ning kõne meloodiat alal holda — mida lähemale loomulikule kõnerütmile — seda parem. Vigu selles suhtes on meie kooriliteratuuris väga palju.

Kõnemeloodiast on tingitud ka portamento koorilaulus, millest siin paari sõnaga tahan juttu teha.

Olen tähele pannud, et portamento tarvitavad pääaegu kõik koorid, kuid mitteteadlikult. Olen ka tähelepannud, kui kooril laul hästi selge ning ta vabalt ning valmistusega südamest laulab, siis juhtub portamentos vigu vähem — või pääaegu sugugi. Aga üks on kindel: erillist soojust ning elevust sünnitab kooris portamento õieti tarvitamine.

Võib olla mõnel tekib kahtlus, kas kooris üldse portamento tarvitada?!

Kui soololaulus sel täieline eluõigus, (kulgi sääli tehakse seda pääasjalikult muusikalise fraseerimise otstarbel ning sõnade seisukohalt tihti lubamatult) kui viiulimängus portamento üks olulisemaid abinõusid muusika hingestamiseks —

siis ei võiks kahelda, et seda ka koori laulus vähesel määral tarvitada võib. (Ka hää viulдай ja laulja kasutab portamentot väga ettevaatlikult; halb viulдай ja laulja aga selle pääl püsibki!) Portamentot õigustab koori laulus ka kõnemeloodia! Võtkem sõnad: laulan ja laulma. Sõnas „laulma“ esineb vokaali langus — mis võiks portamentoks nimetada ka kõnemeloodias. Sarnastel kohtadel — vokaali langusel — tuleb tarvitada laulus portamentot, mujal aga mitte! Vähe-
malt koorilaulus mitte! Veel näiteid: Sääl me rõõmu rõkatame. Rõõmu — laulda portamentoga, kuid: „sääl me rõõmust rõkatame“ — rõõmust — laulda portamentota, kuna puudub vokaali langus.

□

Nii olen loetlend ainult mõnd üksikut juhust koorilaulu muusika ja poesia vahekorrast. Kuid neid juhuseid on nii arvamata palju ja loetleda neid oleks pääaegu võimata. Nendega aga saavutame koorilaulus väga palju ilu, nad on teinekord kui kallid pärlid, mis peidetud ja mida näeb ainult haritud silm; leida aitab neid koorijuhi esteetiline meel ning tema muusikaline ning keeleline instinkt; nähtavale-kuuldavale tuua aga koorijuhi osavus ja lauljate intelligentsus.

Luule sisustab ja rikastab muusikat oma aaretega, muusika loorib luulet oma melise nõialooriga — nii sünnib koorilaul, mis kõidab kõiki kunstilis-esteetiliselt seisukohalt mõnulejaid meeli!





EVERT MESIÄINEN

ESTEETILISEST MAITSEST

Küsimus iludusest huvitas jü kauge mineviku filosoofe. Mis on ilus ja mis mitte Mõnede arvamise järele on asi üsna lihtne: stoiker Epictet (a. 50 p. Kr. Früügias) ütles, et „kes siis tõepoolest ei tea, mis on hää ja mis on halb, mis on ilus ja mis on inetu, mis meie peame ja mis meie ei tohi teha.“ Aga teisel pool arvatakse, et igal inimesel on oma mõõdupuu.

Pange näit. tähele kohtu eesistujate lahkarmamisi süüaluse üle kohut mõistes. Oleme tihti kuulnud, kuidas kunstiarvustajad oma vahel polemiseerivad; sellest võime jõuda kindlale otsusele siidametunnistuse vankuvuses kõlblistes küsimustes ja maitse vankuvuses esteetilistes harutlustes. Just sellepärast püüab siidametunnistusele abiks olla eetika (kõlblusõpetus) ja maitsele esteetika (luuõpetus).

Kuna esteetika ainult püüab selgitada, mis on ilus ja maitse tunneb mõnu selle vaatlemisest, siis esteetika üheks tähtsaimaks ülesandeks on maitse uurimine, maitse mitmekesisuse põhjuste leidmine, maitse kasvatamine ja sel teel teha teda enda liitlaseks ja võimaldada maitsele tunda mõnu vaadeldava ilu ehk kunstilise väärtuse loomutruus ulatuses, — teiste sõnadega: teha maitse õigeks.

Kõige agaramini töötasid maitse teooria kallal prantsuse kirjanikud Boileau, Batteau, Marmontell, Lagarpp XVII ja XVIII sajandil. Tol ajal oli kunst kõrgemate kihtide omanduseks, pääasjallikult õuekondlaste, kes kõik püüdsid Ludvig XIV järele ahvida, kes enda trooni ümbritses luuletajate ja kunstnikkudega, kes oma teostega altasid kaasa õue hillgusele ja kuninga valitsemisele. Kõrgem kiht otsis kunstides mõnusust aja viiteks, mis oleks olnud aadlite tühise elu täiteks. Kunsti harrastamist aheldati mitmesuguste seltskondliku viisakuse reeglitega. Marmontell nimetabki maitset „viisakuse tundeks.“

Sarnane maitsest arusaamine viis tegelikus elus väga koomillistele tulemustele (meie arusaamise järele). Nõnda näit. kirjanduses jagati sõnad „kõrgeteks“ ja „madalateks“. Vilmased olid keelatud. Proua Dacier († 1720, prantsuse humanisti Le Fevr'i tütar ja filoloog Andre Dacier abikaasa), klassikute tõlkija, tarvitab sõna „eesel“ asemel „kannatlik ja tugev loom“. Kui prants. romantiline kirjanik Alfred de Vigny († 1863) lavastas a. 1829 Pariisi teatris Shakespeare'i „Othello“, ei olnud sellel tükil suurt menu sellepärast, et sääl oli sees sõna „ninarätik“.

Puškini oma „Sapiskades“ kirjutab, et arvustaja Feodoroff mõistis hukka sõna „lehm“. Sõnad nagu: „vurrud“, „viriseda“, „oho“ paistsid arvustajatele vulgarsetena. Samuti „haiseb“ ja naiste juuresolekul „kirp“. Nõnda et lõppudelõpuks hakkas sõnadest puudus tulema, ja keegi ütleski, et varsti üldse ei tohi

rääkida, tohib ainult näpuga õhku torkida. Prantsuse filosoof Ribot XIX saj. toob näitena inglise „viisakuse“, kus kardetakse tarvitada viisakas seltskonnas sõna „koht“.

Sarnastest „viisakuse“ reeglitest kinni hoidmine ka praegusel ajal ei põhjene õigele maitsele, mida juhivad esteetika.

Maitseks nimetatakse meie hinge seda omadust, mis annab meile võimaluse mõnu suuruse järele määrata ilu astet vaadeldavas objektis. Niisamuti nagu, tolt meeldib või ei meeldi meile mitte selle tõttu, et ette kujutame enesele selle kasulikkust või kahjulikkust, just niisamuti ka esteetiline vaatlemine avaldab meile päälle mõnu või ebamõnu, ilma mingisuguseid kasutoovaid seisukohti. Sõnaga: iseloomustavaim maitsejoon üldse on otsekohene harutus ilma vahetalitajata. Kui miski meeldib või ei meeldi ilma mingisuguste põhjusteta, aga lihtsalt sellepärast, et tekitab hääd või halba muljet, siis selles just seisabki maitse funktsioon.

Tuultud ladinakeelne vanasõna ütleb: „de guestibus non est disputandum“ (maitse üle ei vaielda), aga sellegipärast liukatakse see vanasõna ümber korduvate faktidega, et millegi üle ei vaielda rohkem kui just maitse üle. See kirglik sallimatus, mis esineb sarnastes vaieldustes, ripub vaieldajate isikupärasusest.

Kuid vaielduste ägedus maitse asjus ei ole ainult esteetilisel alal. Ka teistel aladel ilmutab end dissonants arvamistes. Väga harva juhtub, et näiteks arstid halge juures oleksid alati ühel arvamisel, samuti kohtunikud süüaluse üle kohut mõlstes. Vahe ühelt poolt esteetiliste ja teiselt poolt arsti- ja õigusteaduslike vaielduste vahel seisab ainult selles, et arstid lõppude lõpuks peavad ikkagi jõudma mingisugusele ühisele kokkuleppele halge arstimise asjus ja kohtunikud tunnistama süüaluse süütuks või süüdlaseks. Kummagi juhul kõik lahkarvamised lõpevad ühise otsusega, kuna esteetilised vaieldused ei too harilikult kunagi mingisugust ühlist tulemust. Selle tõttu on väga levinenud arvamine, et esteetilistes küsimustes nagu polekski üldse võimalik mõistlikkudele argumentidele põhinev harutus. Sõjapiltide maali ja Dietrich Monte u kahtleb väga, et kas üldse on võimalik kunagi saada teada, mis on ilus, kuna igalühel on oma maitse: itaallased armastavad tüsedust, massiivsust, hispaanlased eelistavad kõhnu; ühele meeldib blond, teisele brünett; ühed armastavad õrnu, harraid, delikaatseid ja vagaseid; teised — tugevaid, võimsaid, uhkeid, suurejoonlisi.

Arenematule maitsele meeldivad tugevad värvid ja nende kohmakad kombinatsioonid. Ta rahuldub algvärvidega terves nende teravuses. Tihti näeme lihtsahval värvikombinatsioone: punane, kollane, roheline või: punane, roheline, sinine; need on tatarlaste armastatuid kombinatsioonid. Endistel maalikunstnikel igast koolist leiame kriiskavat taevast; sedasama näeme ka oskamatu algaja maastiku pintseldaja töödes. Aga esteetilise tunde arenedes kaob too kirg silmi ärritavate värvide vastu. Nad muutuvad temale ebameeldivaks, halglasteks muljeteks, nagu kõik liig tugevad valgusmuljed. Lapsed ja metslased armastavad lihtsaid, reeglipäraseid vorme ja kriiskavaid värve.

Vaielda selle üle, mis ripub maitsest, on otstarbetu, sest et maitse ammutab oma tõendused otsekohe vaadeldavast esemest. Peame siis maitset ennast võtma vaatluse alla ja püüdma teda õiglaselt, mõistlikult hinnata. Kuigi maitse on väga mitmekesine, on ikkagi üks maitse olemas, mis on õige ja hääd.

Kõik see, mis sarnast maitset rahuldab, peab tunnistatama kõrge esteetilise väärtuse eeskujuks ka nende poolt, kes arenematus ja rikutud maitse tõttu ei tunne mõnu asjade vaatlemisest, mis õige maitse poolt hääks kiidetud.

Agas kuidas saada teada, missugune kõigist nendest mitmesugustest maitsetest see kõige õigem on? Mis on selle omadused ja kuidas seda eraldada halvast, arenematus, rikutud maitsest? Et nendele küsimustele vastata, peame üksikasjalikumalt analüüeerima mitmesuguseid maitseid ja selgitama selle mitmekesisuse põhjuseid.

On näit. inimesi, kes on ükskõiksed toidu suhtes. Keedukunsti peensuseid nagu poleks olemaski nende jaoks. Samasugune toores maitse on ka esteetilisel alal: see ei suuda eraldada õrnu värvinguid ja mõista keerulisemaid kombinatsioone. See armastab lõhkavat tooni ja kriiskavaid värve. Niisugune on metslaste, laste ja lihtrahva maitse.

Vastandiks toorele on peen maitse võimeline püüdma kinni kõige peenemaid jooni.

Peen maitse otsib keerulisemaid kombinatsioone ja võib isegi täiesti kaotada oskuse nautida lihtsusest, mida harilikult hindab haritud maitse. Kreeka lihtsale iluideaalile apelleerib saksa ajaloolane Eduard Winkelmann († 1896. oli Tallinnas aadlite koolis õpetajaks ja Tartu ülikoolis professoriks), püüdes tõsta kaasaja maitset, mis kipus uppuma tolleaegse barokki ja rokoko kõverustesse. Kreeka iluduse ideaal seisis lihtsuses ja valkses suurejoonelikkuses, see oli nagu mere sügavus, alati rahulik, olgu pinnal missugune tahes lainetus. See suursugune maitse ilmutab end ka tolle aja kirjanikkude juures näit. traagikutel Aichlosel ja Sofoklesel, püüdes alati parajuse piirides, seda isegi kõige hirmsamate stseenide kirjeldamisel.

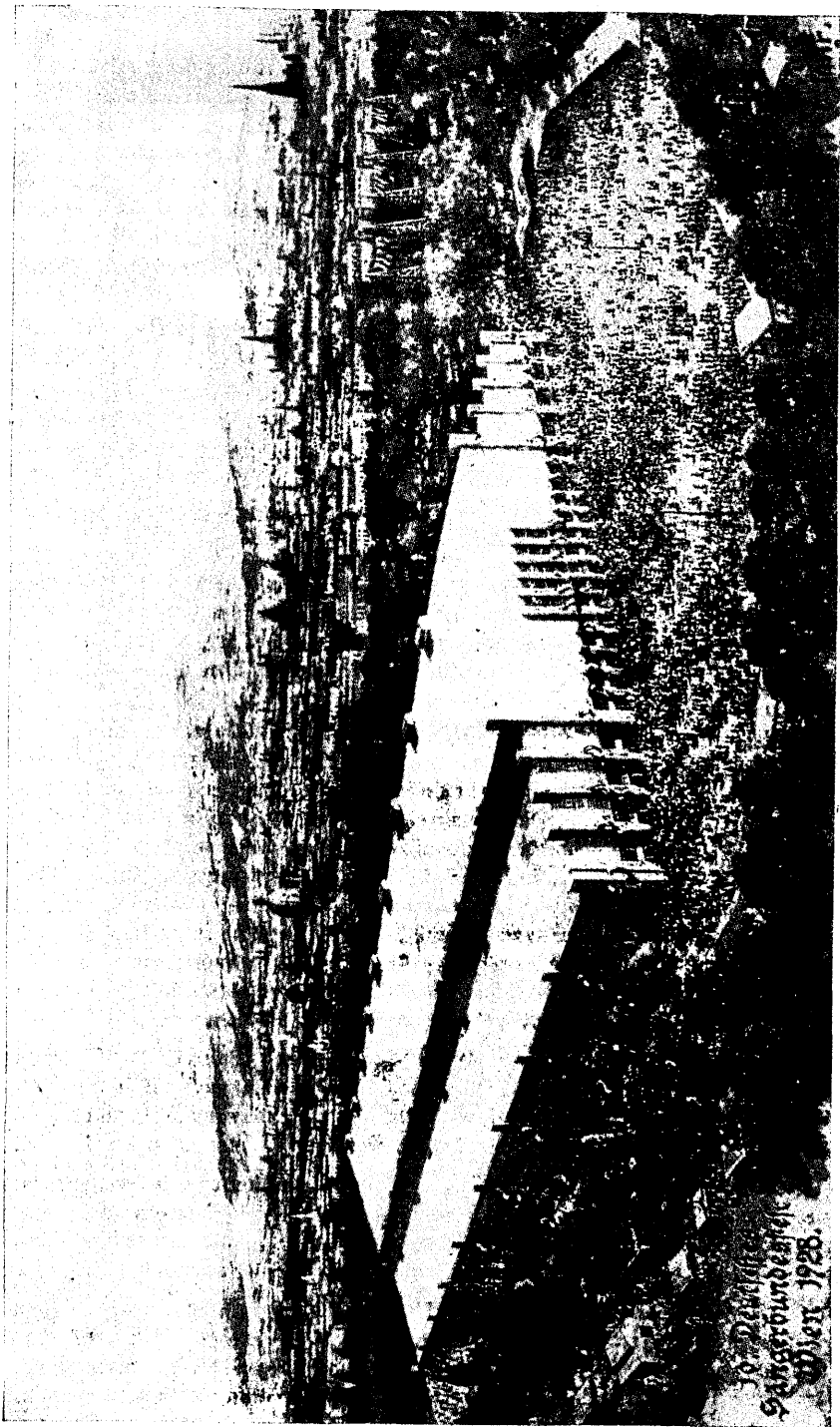
Kui aga kirjanik püüab hankida populaarsust veriste stseenide ja erootiliste kirjeldustega, ärritab lugeja uudishimu fõljetoni laadilistes romaanides, sunnib lugejat ootama järku ja ostma järgmisi numbreid, kui helilooja ei püüa tungida kuulajate südamesse, vaid võlub ainult oma hääle või mänguriista täämbriga või hiilgab oma virtuoosliku tehnikaga, kui raidkujur ja maalija oma loomingu juhivad publikumi fantaasiat pornograafilisele alale, kui arhitekt ehitab maja, mille otstarbetus maskeeritakse ornamentidega, — siis kõik sarnased kunstnikud omavad halva maitse ja arendavad seda ka rahvas.

Ka praeguse aja kirjanduses, maalikunstis ja muusikas võib märgata sarnast haigust. Igas riigis on tekkinud voolud, mis tahavad ühe hoobiga vana ehituse maha lammutada ja uue asemele tõsta. Kirjanikud, eriti noored, võistlevad oma vahel, kes aga paremini oskab ropendada, arvates, et ses ropendamises just ongi seda õiget realismi ja naturalismi.

Maalikunstis minnakse uudsuse otsingul nii kaugele, et tihti pildist saab aru ainult autor ise.

Nii on ka tihti muusikas, kus püütakse rabada jalust kuulajaid palja teoreetiseerimisega, mõtlemata sellele, kas helitöö kuulajale ka südamesse suudab teed leida.

Maitse võib olla üheks ülgene sel juhul kui ta suudab vastuvõtta ilumuljeld ainult piiratud ringkonnast. Mõnede inimeste juures võib panna tähele sarnast maitset, mis ainult mõne üksiku kunstiharu teostest võib mõnu tunda, kuna kõik tersed on temale „pime nagu sügisõõ“. Näiteks partel liikmete maitse kitsus võib minna nii kaugele, et teeb neid vastuvõtlikuks mõnusatete muljetele



30. Detsemberil
Suvisel üldlaulupeoks
Märts 1926.

Hiigla laululava

milline IX-daks saksa laulupeoks Viinis püstitati. Läks maksuma 1.000.000 shillingit (umbes 52 miljoni Eesti senti). Lauluhoone mahutab endasse korraga 30.000 lauljat ja 40.000 pääitkuulajat. Võrdluseks olgu tähendatud, et meie IX-daks üldlaulupeoks ehitatud laululava läks maksuma ligi 7 miljoni senti.

ainult oma erakonna kunstitöödest. Tuline, fanatismi küünilisus isamaalsus mõnede isikute juures võib pimestada nende maitse niivõrd, et nende kogu huvi keskendub ainult oma rahvusliku kunsti ümber ja sel teel takistab teiste rahvaste kunstiteoste hindamist. Ühekülgne maitse suurel määral vähendab esteetilisi rõõmusid, piirdudes teatud aja, rahva ja ringkonna enam ehk vähem kitsatesse raamidesse. Et itaallased Mozart'i ajal vaatasid sakslaste pääle üle õla, seda võib märgata järgmisest: Nicolo Jomelli († 1774) orkestrandid tähendasid Mozart'i kohta imestusega: „Kuidas see on võimalik, et sakslane on nii suur vaim!“

Kuulsa lauluõpetaja ja komponisti N. Porpora õpilaseks pääsesid sakslased ainult salates oma rahvuse.

Sarnase ühekülgseuse eest võib holduda, kui uurida kunstide ajalugu, toda suurepärralist kunstiteoste galleriid kõikidelt aegadelt ja rahvastelt, ja esteetikat. Kunstide ajalugu ja esteetika suurel määral rikastavad vaimlist silmaringi avades uurijale tõelikkude naudingute otsatud allikad.

Nõnda siis maitse ripub isiklistest põhjustest: loomulikkudest kalduvustest, mis on parandatavad esteetilise kasvatusega.

Pääle individuaalsete põhjuste maitsete erinevus ripub veel rahvusest, aja-järgust, east, soost ja rahvakihist. Ühe sõnaga võrdsete nähtuste hindamine osutub niivõrd mitmekülgseks maitsete erinevuse tõttu, et ärkab isegi kahtlus, kas on üldse võimalik luua mingit kindlat enam-vähem ühist alust esteetilisele kriiteerlumile.

Shoti ilmarändur Mungo-Park († 1817) sai kord pilgata neegrite poolt oma valge nahavärv ja „pika“ nina pärast; neegrid peavad meie näo jume ja nina kontuure inetuks ja ebaloomulikuks. Nende arvamise järele, mida mustem on inimene, seda ilusam ta on. Jaava saarel peetakse mitte valget, vaid kollast neidu ilusaks. Hiinlased ei armasta euroopalikku valget näo jume ja põhja-ameeriklased rõõmustavad kollakas-pruuni värv üle. Darwin jutustab kuldasa üks kochinchinlane (Indo-Hiinas) ütles suure põlgusega Inglise saadiku abikaasale kohta, et tal on hambad valged nagu koeral ja nägu roosakas nagu kartuli õied. Üks hottentot-naine, keda peeti kohallikuks iluduseks, oli niivõrd tüise, et istudes tasase maa pääl, ta ei võinud muldu piisti tõusta, kui pidil esiteks roomama kraavi servani või lähema künkani, et sääl ennast üles upitada.

Eurooplastele paistab üleiligne paksus koomilisena. Suured eriti naiste tiiseduse armastajad on perslased ja türklased. Nad nuumavad omil noori tütreid, kes nende arvamise järele sellest veelgi külgetõmbavamateks muutuvad. Niisamuti Lõuna-Aafrika suguharud (zulud ja bušmeenid) nuumavad omil naisil.

Küsiqe Põhja-Ameerika indiaanlaselt, mis on naise iludus, ta vastab: lai lapergune nägu, väiksed silmad, laiad põsenukid, kolm-neli lala musta joont palgetel, madal otsaesine, suur lai lõug, paks konksus nina, kollakas-pruun nahavärv ja kuni vööni rippuvad rinnad. Hiinas on kõige hädatarvillikum iluduse juures naistel väiksed jalad ja meestel hästi ruumikas talje.

Väga huvitavat vastandit eurooplaste maitsele võib märgata Sumatra saarel Benkoleni vabarligis. Meie ehitustel on alus harilikult laiem, tiisedam ja mida kõrgemale tõuseb maast, seda kergemat vormil püütakse ehitusele anda. (Järgneb.)



Prof. PEETER RAMUL

UNGARI MUUSIKA AJALOOST

Ungari muusika ajaloo võib jagada nelja ajajärku: ürgaegseks, keskaegseks, Lääne-Euroopa muusika mõjule alistuvaks, uuemaks ärkamisajaks ning lõpuks kõige uuemaks rahvuslisel alusel seisvaks ajajärguks.

Ürgajajärk kuulub aega, mil ungarlased elasid Kesk-Aasias, rännates koos teiste Soome-Uugri vennasrahvastega Altai ja Uurali mägestikkude vahel; see vanem ajajärk kestis ligi 1000 aastat, kuni IX sajanguni, s. o. kuni ungarlaste Euroopasse tulekuni. Sellest ajajärgust pole säilinud mingisuguseid muusikalisi mälestusmärke. Otsustades aga mitmesuguste üld-ajalooliste andmete järele, teame, et ürgaegsemad ungari motiivid tekkisid samuti nagu teistel rahvastel ühenduses usuliste kommete täitmisega, kanti ette väga mitmesuguseid juhtumusi ning anti suusõnaliselt edasi põlvkonnalt põlvkonnale. Selle ajajärgu vanemad ungari laulud põhjenevad omapärasel tervetoonilisel vileastmelisel heliredelil, sarnanevalt hiina helistikule, mis täiesti loomulik, sest ungarlased elasid kaua aega Hiina naabruses; erinevus seisab selles, et hiina helistik koosneb helidest näiteks: do, re, fa, sol, la; ungari pentahord aga koosneb helidest näiteks: do, re, fa, sol, si-bemool. Helistiku mõttes on vanemad ungari motiivid suguluses paljude teiste Aasia rahvaste muusikaga: tatarlaste, kirgiilide ja tšeremisside. Hiljem toodi ungari vileastmelisele helistikule juure pooltoonilisi lisaastmeid, ning lõpuks ürgaja ungari helistik omas haruldaselt omapärase vormi: do, re, mi-bemool, fa-diaäs, sol, la-bemool, si. Selle aja muusikariistadest peab nimetama cembalo't millist ungarlased nüüdki veel kasutavad.

Teine ajajärk ungari muusika ajaloos algab IX sajangust, mil ungarlased rändasid Euroopasse ja kestab kuni XIX sajanguni. Sel ajajärgul ristiusu vastuvõtmisega ungarlaste poolt sattub ungarlaste muusika tunduvalt Lääne-Euroopa muusika mõju alla. Kirikumuusikat hakatakse kirjutama Ungaris niinimetatud kirikhellistikudes, ilmalikku aga meie mažooris ja minooris. Vaadeldaval ajajärgul ilmuvad ungari muusikalises literatuuris mitmesugused Euroopa muusikale omased vormid, näiteks: XVIII sajangul areneb lüüriline kunstlaul; XVII sajangul ilmuvad vokaalnumbrid, XIX sajangu algul esimene silmapaistvaim ooper meie mõistes: („Báthory Märilaga“), Franz Erkeli muusikaga; tema on loonud ka ungari hümnid. Aga ka sel ajal jätkab ungari rahvuslik muusika Euroopa muusika kõrval oma olemasolu rändavate laulikute näol; viimased külast külasse või linnast linna rännates, olid alati soovitud küllalised sääl, kus tarvis oli väljapaistvamalt väljendada rõõmu või kurbust. Selle ajajärgu muusikalistest instrumentidest peaks nimetama lautet, missugune mitte ainult ungaris vaid kogu Euroopas etendas tähtsaimat osa, samasugust osa, nagu käesoleval ajal etendab meil klaver.

Kolmas ajajärk, alates XIX sajangu keskelt, on iseloomustatud ungari muusika ärkamisajajärguna. Juba klassikud (Haydn, Beethoven) ilmutasid suurt huvi ungarlaste rahvusliste motiivide vastu; Schubert sagedasti tarvitab omis töödes keelpillide kvartetidele ning klaverile ungari motiive; ent ungari muusika ärkamisajajärk on seotud pääasjalikult Liszt'i ning Brahms'i nimedega. Kuigi Brahms oli rahvuse poolest sakslane, kuid omas loomingu tarvitab ta sagedasti teadlikult ungari muusika elemente ning aitas sellega tunduvalt kaasa selle ärkamisele; sarnased on näiteks tema tuntud „Ungari tantsud“, missugused on ümbersäätud pea kõigile instrumentidele, igasuguseile ansamblitele ja orkestritele. Liszt, oma päritolu poolest ungarlane, seisab ungari muusikale veel lähemal; suure innuga andus ta ungari muusikale ja leidis, et asjatundlikult kogutud ungari motiivid oleks võinud moodustada rahvusliku lugulaulu, millises oleks väljendunud saladusliku ungari rahva iseloom, ta tunded ja kombad. Eriti laialt käsitab Liszt ungari muusika elemente oma 19 kuulsais ungari rapsoodiais ühele klaverile ja „Ungari fantaasias“ kahele klaverile. Tema rapsoodiaid on kirjutatud ungari rahvuslistel viisidel, tantsudel ja marssidel.

Muusikalistest instrumentidest leiab sel ajajärgul ungaris eriti laialt tarvita- mist viiul: hiljem Viinis elava ungarlase Joosep Böhmi teenete tõttu tekkib eriline ungari viiulimängu kool, kust on välja tulnud palju kuulsaid viiulimängijaid: Joachine, Auer ja Kubelik.

Lõpuks neljas ajajärk areneb XIX sajangu lõpust kuni käesoleva ajani ja on iseloomustatud arenemisega rahvuslisisil alusel. Käesoleva aja ungari hellloojad pöörduvad tagasi ungari omapärase muusika ürgallikale, see on ürgaegsele ungari rahvalaulule. Ungari rahvalaul muutub teadusliku uurimuse allikaks meloodia, harmoonia, rütmika, dünaamika ja vormi suhtes. Oma üldise iseloomu järele on ungari rahvalaul rapsoodiline ning kaldub tumedate muusikaliste värvingute ja kurbliku meeoleolu poole. Tiisedamaid esindajaid, kõige uuemal ajajärgul, on Béla Bartók, Zoltán Kodaly ja Ernst Dohnányi.

Béla Bartók on silmapaistvamaid meleaja hellloojaid, kes on arenenud Liszt'i, R. Strauss'i ja Debyssi mõjul. Ta on sündinud 1881. a. ja praegu on professoriks Budapesti kuninglikus muusika akadeemias. Béla Bartók mängib üldiselt ungari muusika ajaloo sama osa, nagu näiteks Grieg Norras või Mussorsky Venemaal. Kui folklorist, s. o. rahvalaulu uurija, on ta kogunud üle 5.000 ungari slovakkia, rumeenia ja araabia viisi. Kui helllooja-uuendaja on ta stiihiline talent, kangelasliku tõsise iseloomuga, tugeva ja terve psüühhhikaga; omas loomingu püüab ta psüühholoogiliselt edasi anda ürgolulisemaid stiihhilisi läbielamusi; ta on meleaja tugevamaid melodiste ja armastab tarvitada harmoonia vallas teravald kokkukõlasid; see on inimese terasest ja elektrist ning suure tahtejõuga. Ta on kirjutanud kõige mitmekesisemal aladel: orkestrile, kammermuusikale, üksikulle instrumentidele, ooperi (Hertsog „Sinihabe“), balletti, laule jne. Bartóki lähemate kaastöölisena rahvalaulu alal on Zoltan Kodaly (sündinud 1882. a., elab Budapestis). Ta esimesena sisendas Bartók'ile mõtte alata ungari rahvalaulu uurimist. Kui meie eespool võrdlesime Bartók'i Grieg'iga, siis Kodaly võiks võrrelda teise norra hellloojaga P. Nordrak'iga, kes omal ajal sisendas Grieg'ile mõtte asuda norra rahvalaulude uurimisele. Oma loomingu iseloomu poolest on Kodaly lüürlik, ning kirjutanud on ta päämiselt kammermuusikat; tema tõist on erillst edu saavutanud Patriootiline Ungari salm. Kui folklorist on ta kogunud mitmeilt rahvalt

üle 3.500 laulu, pääasjalikult muidugi ungari laule. Ühtlasi on ta silmapaistev kirjanik ja arvustaja.

Palju rahvuslist elementi leidub Ernst Dohnanyi teoseis, kes arenes Brahms'i mõjul; ta sündis 1877. a. ja elab Budapestis. Oma loomingu iseloomu poolest on Dohnanyi romantik; tal on eeskujulik tehnika orkestri ja kammermuusika alal; suurt edu on saavutanud tema ooper „Pääliku kants“; ühtlasi on ta silmapaistev pianist ja on kirjutanud klaverile palju huvitavaid teoseid.

Päälle nimetatud tähtsamate heliloojate sirgub Ungaris terve rida teisi nooremaid heliloojaid — samamõttelasi, nagu näiteks Kosza, Molnar, Jezcnic. Kõik nad töötavad suurima innuga ungari rahvalaulu uurimuse ja läbitöötuse kallal ning selles peitub nende eduka töö tõsine tagatis.

Ungari muusika omas arenemises (umbes 2.000 aasta jooksul) on teinud läbi pika ja raske tee. Ungari muusika kaua aega oli teiste rahvuste muusika mõju all; aga seda suurema jõuga tungisid esile ning hakkasid arenema tema rahvuslised põhijooned. Saades iseseisvaks astus ta täieõiguslikult üleilmilisesse muusika-peresse ning teda hakkas kuulatama terve haritud ilm; ta tulevik on kindlustatud mitte ainult ungari muusika ajaloos, vaid ka üldises muusika ajaloos.



Eradotsent V. KUPFFER

PEETER JÜRGENSON J A P. ČAIKOVSKI*)

Veerand sajandit tagasi suri Moskvas — 2. jaanuaril 1904. a. — eestlane Peeter Jürgenson, kellele vene muusikakultuur võlgneb väga palju.

P. Jürgenson ei olnud ainult esimene tõsine muusika-kirjastaja Venemaal, esimene, kes eurooplase suurejoonelisusega oma äri ajas, vaid ta oli ka üks aktiivsematest Moskva ja üldse Venemaa muusikalise elu ja muusikakultuuri edendajatest.

See eesti soost võrsund töömees on väärt, et teda ja tema eluteed siinkohal meele tuletada.

Peeter Jürgenson oli sündinud 1836. a. kehvast perekonnast Tallinnas, kust ta 14 aastasena viidi Peterburi vanema venna juure. Siin õppis ta käsitööliseks mitmesugustel aladel, kuid jättis 1855. a. järsku käsitöölise elukutse kõrvale, astudes teenistusse Stellovski muusika-kauplusse.

Kolm aastat teenis ta Stellovski juures ja mujal, mille järele teda kui vilunud asjatundjat Moskvasse kutsuti kaubandusettevõtte muusikaosakonna juhatajaks. See suur firma „Vennad Schilbach“, mis mitmesugustel aladel töötas, jäi aga kahe aasta pärast pankrotti ja likvideeriti.

*) Ilmus lühendatud kujul 9. I „Postimehes“.

Kuna nüüd Jürgenson'il korda ei läinud enesele valitud tööalal uut vastavat kohta saada, otsustas ta iseseisvaks muusikaliseks kirjastajaks hakata. See oli julge ja hädaohtlik samm — sest Jürgenson'il polnud oma kapitali. Siiski õnnestus ettevõtte. 1861. a. Moskvas asutatud P. Jürgenson'i muusikaline kirjastus osutus varsi kõige suuremaks vene muusikakirjastuseks ja esimesek selle-sarnaseks, mis väljaspool Venemaa piiridest kuulsaks oli saanud.

Esimene uue kirjastuse väljaanne oli J. S. Bach'i „Gavott“. Selle teose va-lis Jürgenson Nikolai Rubinstein'i nõul, kes tol ajal oli Moskva muusikalises elus juhtivaks isikuks ja varsi pärast seda Moskva konservatooriumi esimeseks direktoriks.

Nikolai Rubinstein, kuulsa virtuoosi ja helllooja Anton Rubinstein'i vend, oli 20 aasta jooksul — kuni oma surmani — Jürgenson'i ja tema kirjastuse sooje-maks ning omakasupüüdmatuks sõbraks ja kõrgetest ideaalidest valmistatud abiks. Tema nõul ja abil kirjastas Jürgenson 1862. a. Mendelsohn'i klaveriteo-sed ja 1864. a. Schubert'i ja Schumann'i laulud vene tekstiga.

Need väljaanded said erakordselt suure menu osaliseks. Selle kirjastus-liku eduga oli noore kirjastuse saatus jaatavalt otsustatud ja tema edaspidine õitsemine kindlustatud.

Kõige raskem aeg oli mööda.

Juba esimestest iseseisvatest Jürgenson'i sammudest on näha, et ta ei olnud mitte ainult osav ärimees, vaid ka tõsine asjast valmistatud tööline muusika-kultuuri põllul.

Jürgenson'ile avanes tee ruttu rikkaks saada: selleks oli ainult tarvis kir-jastada väärtusetä salongilaule, n. n. mustlase romansse, tantsumuusikat ja teist sarnast alaväärtuslikku kraami. Jürgenson aga põlgas seda teed ja kirjas-tas ainult niisugused teosed, millel tõeline kunstiväärtus. Seda imelikum on, et tema, selle idealismi pääle vaatamata, ta sai võrdlemisi ruttu kõige suure-maks ja kõige rikkamaks muusika-kirjastajaks Venemaal.

Sagedasti võib kuulda, et kirjastaja on tahes või tahtmata sunnitud päeva-nõudmistele vastutulema ja igasugust väärtusetä kraami kirjastama, mis aga temale suure ainelise kasu toob, ja et ainult see tulutoov tegevus temale või-maldab suurema riisikota kõrgeväärtuslikke teoseid kirjastada.

Peeter Jürgenson on oma elu ja tegevusega selle väite ümberlükand ja näi-danud, et on võimalik olla kunstiliselt tõsiseks ja päälliskaudsetele päevanõud-mistele järeleandmata kirjastajaks ning kõige pääle vaatamata veel edurik-kaks ärimeheks.

Tõsise, kõrgeväärtusliku muusika kirjastamisega ja laiali toomisega on ta vene muusikakultuuri alal suurt kultuurilist tööd teinud, mis seda kõrgemalt peab hindama, et Jürgenson oli esimene muusikakirjastaja Venemaal, kes ainult väärtuslikku muusikat kirjastas.

Võib olla veel kõrgemalt peab hindama aga seda, et Jürgenson esime-sena Venemaal on hakanud kirjastama noorte, algajate vene hellloojate teoseid, makstes nelle kõrgeid honorare.

Harilikult arvatakse, et noorte, algajate teoseid kirjastada hädaohtlik ja kahjulik on, et seda võib teha ainult väga väiksel määral, makstes sellejuures võimalikult madalaid honorare. Ka siin on Jürgenson kitsarinnalise ärivalmu väited ümberlükand. Kahjudele vaatamata, mis noorte tundmata autorite teo-sed toovad, on tema järjekindlalt kõik kirjastanud, mis temale väärtuslikuna

„MUUSIKALEHE“ TOIMETAJAJD
AJAKIRJA 5-A. JUUBELI PUHUL



A. KASEMETS
„Muusikalehe“ toimetaja 1925., 1926.
ja 1927. a. kuni juunini



M. SAAR
„Muusikalehe“ toimetaja alates
1928. a. novembrist



L. NEUMAN
„Muusikalehe“ toimetuse liige alates
1927. a. juunist



R. PÄTS
„Muusikalehe“ toimetuse liige 1928. a.
juunist kuni novembrini

paistis, lükates tagasi ainult seda, mis ilma kunstiväärtuseta. See „hädaohtlik“ kirjastuspoliitika on aga teda siiski viinud niisugusele majanduslikule öitsõmisele, mida ei saavutanud teised „äriliselt targemad“ ettevaatlikumad kirjastajad.

Iseenesest on selge, missugune suur kultuuriline töö Jürgensoni poolt noorte autorite kirjastamisega, noorte jõudude toetamisega on tehtud, — kultuuriline töö, mis eriti kõrgelt peab hinnatud olema veel selle tõttu, et Jürgenson esimesena seda teed on käinud ja teistele (näiteks M. P. Beljajevile) eeskujuks on olnud.

Üks esimestest noortest, veel tundmata autoritest, kelle töid Jürgenson kirjastama hakkas, oli pärastpoole kuulsaks saanud hellilooja Peeter Čaikovski.

Čaikovski tuli Moskvasse 1866. a. noore konservatooriumi professorina harmoonia alal. Jürgenson hakkas tol ajal juba silmapaistvat osa mängima Moskva muusikalises elus ja varsti oligi Čaikovski üks ta parematest sõpradest.

See sõprus kestis ilma väiksemagi arusaamatusega kuni Čaikovski surmani (1893. a.).

Jürgenson oli Čaikovski teoste esimene ja pääkirjastaja. Kõik, mis Čaikovski temale saatis, on Jürgenson kirjastanud ja kiires korras avaldanud, makstes selle juures nii kõrged honorarid, et Čaikovski sagedasti honorari kõrguse vastu on protesteerinud!

Läinud sajandi lõpul oli Jürgenson'il pääle muu ka kõige suurem nootide trüükikoda Venemaal. Selle trüükikojaga teraskambrites olid sajad tuhanded graveeritud trüükilaudu, millest üle 70.000 laua oli kaetud Čaikovski teostega.

Čaikovski teoste kirjastamine andis Jürgenson'ile juhuse teha suure kultuurilise tähtsusega sammu, mida ei julgenud ettevõtta ükski teine kirjastaja Venemaal.

Nimelt oli olemas vana, veel keiser Aleksander I poolt antud „ukas“, millega oli keelatud trüükis avaldada ja kirikutes tarvitada niisugust vaimulikku muusikat, mida ei ole hääkskiitnud „djeistvitelnõi statskij sovjetnik“ Bortnjanski. Tugedes sellele „ukasile“ võtsid keiserliku lauljate koori (Императорская певческая капелла) direktorid kõik abinõud tarvitusele, et iga vaimuliku muusika loomist ja kirjastamist takistada. See oli nelle kasulik, sest keiserlik lauljate koor oli Bortnjanski ja Lvovi kirikumuusika alukirjastajaks. Tahes või tahtmata pidid kõik, kellel kirikumuusika tarvis, ostma keiserliku lauljate koori väljaandeid, sest keegi kirjastajatest ei julgenud kirikumuusikat väljaanda. Selle tõttu oli ka helliloojatelt tegelik võimalus võetud kirikumuusika loomiseks.

Seda ebanormaalselt seisukorda kavatses nüüd Jürgenson kõrvaldada. Selleks andis ta välja Čaikovski „Liturgia“, meelega konfliktiks väljakutsudes. Tolleaegse (1878. a.) keiserliku lauljate koori direktor Bahmetjev reageeris kohe. Tema käsul sai terve „Liturgia“ trüük konfliktiseeritud ja nimelt selle sama ülevõetud vana ajast ja arust läinud ukasi põhjal. Čaikovski „Liturgia“ oli trüükis ilmunud ilma Bortnjanski hääkskiitmiseta, mis oli eksitus selle „ukasi“ vastu. Djeistvitelnõi statski sovjetnik Bortnjanski oli aga juba 53 aastat tagasi surnud (1825. a.) ja ei suutnud enam mitte midagi ei hääks ega halvaks kiita.

Jürgenson alustas nüüd protsessi Bahmetjev'i vastu ja tuli välja täielise võitjana. Bahmetjev'i teguvilis tunnistati säädusvastaseks ja Jürgenson'i tsiviliseerimise pääle pidi Bahmetjev temale ka konfiskatsioonist tekkinud kahjud tasuma.

Mis aga kõige tähtsam selles loos, on see, et Jürgenson oma julge väljastumisega vene muusikale loomisvabaduse on kinkinud ka vaimuliku muusika alal.

Intiimsest sõprusest Čaikovski ja Jürgensoni vahel ei räägi ainult kaasaegsete mälestused, vaid ka lugematud Čaikovski ja Jürgenson'i kirjad. Nad olid alalises sagedases kirjavahetuses. Viibides välismaal, toonitas Čaikovski sagedasti oma sõpradele ja sugulastele, et Jürgenson on tema ainuke korralik kirja-saatja.

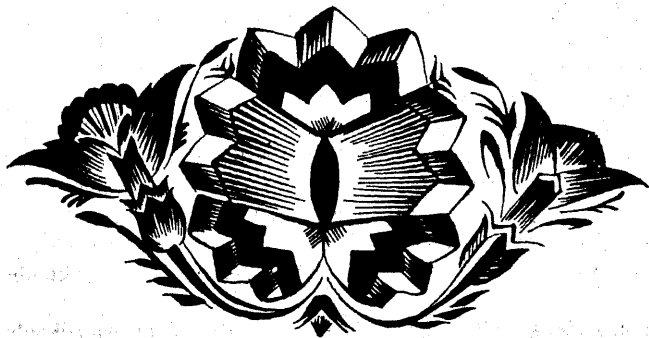
Hingeliselt rasketel momentidel osutusid aga Jürgenson'i kirjad Čaikovski'le isegi hädatarvilikuks toetuseks, nagu ühest Čaikovski kirjast (Florentsist 1890. a.) näha, mis nagu apphüüd kõlab: „Jumala pärast (raadi Booga), ära jäta mind oma kirjadest ilma. Mulle on neid hädasti tarvis!“

Čaikovski ja Jürgenson'i kirjavahetuses on sagedasti jutt avanssidest ja honoraridest. Čaikovski oli alaline avansside paluja ja — saaja, sest Jürgenson oli äärmiselt vastutulelik selles suhtes.

Kõigest ülaltoodust on juba näha, et Jürgenson oli kõrgel kultuurilisel ja eetilisel tasapinnal seisev kirjastaja. Väga iseloomustav on ka järgmine juhus: 1885. a. oli Jürgenson müünud Pariisi kirjastajale Maquart'ile õiguse Čaikovski teoste kirjastamiseks Prantsusmaal 20.000 frangi eest. Sellest summast andis ta poole — 10.000 franki — täitsa vabatahtlikult Čaikovskile, olgu et Čaikovskil väiksematki õigust selle raha pääle ei olnud. Täitsa ootamata osutus siis Čaikovski rikkaks meheks, olgugi et ühe aasta pärast jälle ilma kopikata avansil-palujaks osutus.

Teisest, puht inimlikust küljest iseloomustab teda näiteks järgmine lugu:

1888. a. elas Čaikovski maal, Florovskoje mõisas, täitsa üksinda, ainult oma teenri Alekseiga. Jõululauapäeval oma kabinetist õhtusöögiks välja tulles, nägi Čaikovski oma üllatuseks küünlates särava jõulupuu ja selle kõrval jõuluingituse-na Mozart'i koguteosed. Küsimuse pääle vastas Aleksei, et ta kõik on korraldanud Pjotr Ivanoviči (Jürgensoni) käsul. Mozart oli Čaikovskile kõige armsam helliooja, oli, nii ütelda, tema muusikaline jumal. Ja oma üksinduses oli pääaegu 50-aastane Čaikovski rõõmus nagu laps jõulupuu all.



JUHAN AAVIK 45-AASTANE

Käesoleva aasta 29. näärikuupäev osutub päevaks, kus üks meie silmapaistvam, tüsedam ja mitmekülge teenetega muusikakunstnik Juhan Aavik 45. aastaseks saab. Ta sündis Holstre vallas, Viljandimaal, Pulleritsu koolimajas õpetaja — muusikategelase Andres Aaviku esimese pojana. Andres Aavik, kes oli häa trompeedimängija, oli Holstres kui ka väljaspool Holstret tuntud kui väsimata ja väljapaistev muusikategelane. Tema asutas Holstresse mängukoori ja arendas selle võimised eeskujulikule kõrgusele, mille tõttu see mängukoor sai õige otsitavaks väljaspool Holstre piire. Väikesel Juhani avaldus muusikaand varakult ja selle sunnil võttis isa teda 9—10 aastase poisikesena oma koori trompeedimängijaks. Juhan Aavik on isalt pärinud oma muusikaande, idealistliku ilmavaate, pehme, inimesearmastaja iseloomu ja hääsüdamikkuse.

J. Aavik astus sügisel 1901. a. Peterburi konservatooriumi prof. Vurmi cornet à pistoni ja trompeedi klassi, mille lõpetas 1907. a. Jäi samasse konservatooriumi edasi õppima kompositsiooni pr. pr. Solovjev'i, Sokolov'i ja Vihtols'i juure ning instrumentatsiooni-orkestratsiooni pr. pr. Steinberg'i ja Glasunov'i juure. Kompositsiooniga lõpetas Aavik konservatooriumi kevadel 1911. a. Kohe kutsuti Aavik Tartu „Vanemuise“ suvise sümfoonia-orkestri juhi kohale, mida ta pidas, paar hooaega mahaarvatud, kuni 1925. aastani.

Orkestrisse, mis enne Aavik'ut oma inertse arenemise sunnil nagu pinnapäälseks kippus jääma, tõi Aavik'u ilmumine palju värskust ja tööhoogu. Otse tunduvalt viis Aavik selle orkestri võimised väärtusliku kõrguseni. Mainitud orkester saavutas oma võimise kulminatsiooni punkti a. a. 1916—1918.

Aaviku juhatusel on ettekantud õige suur osa klassilise muusika žedöövleid, samuti ka uemate helliloojate kaaluvamaid teoseid. Vanemuise suvemuusika harrastajale oli alaliseks naudinguks helliteosed, millised siin tähtsamad loetleme: Beethoven'i kaheksa sümfooniat (ilma üheksandata), hulk Haydni ja Mozarti sümfoonilaid, Brahms'i IV sümfoonia, Čalkovski IV, V ja VI sümfoonia, Rimski-Korssakov'i sümfonieta, Sadko ja Hispaania capriccio, Svendsen'i I ja II sümfoonia, Wagneri orkestripalad „Tanhäuserist“, „Lohengrinist“, „Lendav hollandlasest“, „Parsifallist“, „Meistersingeritest“, Greg'i uvertiür „Sügisel“, „Sigurd Jorsalfar“, „Sümfoonilised tantsud“, siis veel soome muusika järgmistelt autoreilt: Sibeliuse, Järnefelt'ilt, Kajanuselt, Palmgrenilt. Samuti leidsid aset „Vanemuise“ suvemuusika repertuaaris eest helliloojate teosed, nagu Kapi, Lüdig'i ja teiste.

Peab mainima, et „Vanemuise“ suvise sümfoonia orkestrit käsitades avanes J. Aavikule suur praktika orkestri juhtimise alal ja see ongi võimaldanud temale täle õigusega väljakujuneda meie paremaks ja kogenumaks orkestrijuhiks.

Varsti pääle suvise sümfooni-orkestrijuhil kohale asumist sai Aavik „Vanemuise“ muusika osakonna segakoori juhiks (1911—1915), kus esines pääle a capella koorilaulude veel suuremate helliteostega, nagu Haydni „Loomine“, Cherubini „Requiem“ ja Mendelssohni „Valpurgi öö“. Samal ajal paralleelselt teotses Aavik veel mitmes Tartu keskkoolis, õpetajate seminaris ja instituudis muusika-õpetajana.

Erilise tänutundega võib seda ajajärku mainida Tartu muusikaelu õitsenguajaks.

Vabadussõja ajal oli Aavik 8. polgu kapellmeistriks ja 1919. a. asutatud Eesti Helikunsti Seltsi esimeheks ja mainitud seltsi kõrgema muusikakooli direktoriks, kelleks jäi ka päle muusikakooli ümbernimetamist Tartu kontservatooriumiks (1925).

1921.—1925. a. oli Aavik Tartu üliõpilaste segakoori juhiks. 1924. aastast alates Estoonia muusika-osakonna koorijuhiks. On mõlema kooriga annud hää menuga kontserte kodu- ning välismaal.

1923. a. kutsuti Aavik Tallinna konservatooriumi õppejõuks, kust ta aga aasta pärast lahkus, kuid aga 1925. a. jälle tagasi kutsuti. 1925. a. siirdus Aavik Tartust lõpulikult Tallinna. Samast aastast teotseb ka Estoonia sümfoonia-orkestri ja ooperi dirigendina. Aastast 1924—1925 ja 1927—1928 oli ta Lauljate Liidu Muusikalehe toimetaja.

Üldkoore juhitanud Tartu, Sakalamaa, Valga „Eesti-Läti“ laulupidudel ja IX üldlaulupeol.

Kevadel 1928. a. nimetadi Aavik Tallinna konservatooriumi professoriks.

Muusikakirjanikuna ja arvustajana on Aavik tegev olnud päle E. L. L. Muusikalehe veel „Päevalehes“ ja „Postimehes“. Aaviku sulest on trükkis ilmunud brošüür „Muusikalised kirjad“. Heliloojana on Aavik kirjutanud palju koorilaule, sega-, mees- ja lastekoorile a capella ja instrumentaal saatena, siis veel süüdikis kavatsatud keelpillikvarteti palasid, soololaule, klaverisonaadi, kantaadi „Kodumaa“ baritoni soolole, segakoorile ja orkestrile, muusikalised numbrid „Tants“, „Melodeklamatsioon“ ja „Palvestseen“ Hugo Raudsepa draamale „Siinai tähistel“, orkestrile „Rahvaviisid“. Trükkis on seni ilmunud segakoorid „Kodu rajalt“, 5 laulu segakoorile ühe rahvaviisi põhjal, soololaulud „Lume sees“ ja „Laulik“, siis veel kolm kogu, kus arvu poolest tugev ülekaal Aaviku lauludel, need on „Laste-laul I ja II“ ning „Kooli koor“, neist on „Lastelaul“ I klaveri saatena varustatud.

Suur osa Aaviku loomingust kannab etnograafilist ilmet, see on optimistlik, liüriline muusika, kuid Aaviku liürikas tundub mõnikord ka objektiivsuse helki. Tema liürika avaldub pehmeis vormeis, mis mõjub oma puhta tunnetega. Hetkeil kattuvad need liürilised meeleolud kerge romantismi uduvinaga, siis osutub nende mõju suuremaks. Kuigi Aavik puhtliürikast mõnikord teisale sammu teeb, jääb silski ometigi tema liürika oma õrna kumaga tema kui loova kunsti isiku põhi-joonte määraks.

Nagu juba eelpool mainisime, on Aavikul kaaluvad ja mitmekülgsed teened eesti muusikakultuuri arenemisloos. Eriti silmapaistvaks ja põhjanevaks on tema töö „Vanemuise“ sümfoonia-orkestri tasapinna tõstmisel.

Praegu on Aavik omas täies meheas. 45 aastat, see on elukevad ja suvi, mis valgustatud kunsti kumaga, rikas tärnanud viljaga, mis meie rahvale toonud palju päikest ja ilu.

Palju tänu tehtud töö eest! Loodame Aavikult veel palju meie kodumaa kunstile. Selleks jõudu!



LÜHINÄGELIK KULTUURPOLIITIKA

Mõne päeva eest töid ajalehed teate, et Läti rahvuskooperist mitmed tegelased lahkuvad, ja et mõned neist juba kindlad kohad Saksamaa ooperitest saanud. Juba aasta eest lahkus üks läti tüsedamaist muusikameestest, helllooja Alfred Kalnin, kes nüüd koha pääl on organistina Ameerikas. Kes Alfred Kalnini isiklikult tunneb, sel on selge, et siin pidid tõesti mõjuvad põhjused olema, mis seda sooja läti isamaalast sundisid armastatud kodupinnalt lahkuma.

Viimased teated läti ooperi tegelaste lahkumise kohta kodumaalt ütlevad, põhjuseks on olnud puudulikud palga olud.

Meil kaugemalseisjatel on muidugi raske teada tõsiseid põhjusi, ega ei tahagi meie end võõrastesse asjadesse segada, kuid mõtlema panevad need kurvad nähtused meidki, kes meie oma lõunanaabritega kui noor iseseisev riik ja noor kultuurirahvas väga sarnastes tingimustes elame. Ja on väga võimalik, et mitte niipalju üks puudulikud palgaolud, kui puudulik tähelpanu kunstitarvetele ja ükskõiksus selle hää käekäigu vastu, on sundinud läti lauljaid ja muusikategelasi ülalnimetatud kurba sammu astuma.

Üks näike siinjuures küll kindel olevat, et ka säääl hoolimatus kunstiettevõtete ja kunstis tegutsevate inimeste vastu valitseb. Ei tunta nähtavasti ära, missugust osa muusika rahva hariduses ja kasvatuses etendab. Vaadatakse kunstile kui tühiisele ajaviltele, ja ei tunta küllalt selgelt, et see on rahva hingeline tarvidus, kaunim hingeline tarvidus.

Selle asemel, et kunstialal tegutsevaid väheseid inimesi hoida ja omal maal oma rahva hääks ära kasutada, lastakse neid rahuliku südamega minna. Kui vähe meilegi oskame omi väheseid tööjõude viljakalt ära kasutada, näitab asjaolu, et meil näiteks kõrgema muusikakoolide eriala õppejõud väiksemat palka saavad, kui keskkoolide õpetajad.

Igal vanemal kultuurimaal on selge, et kõrgemaid muusika õpetajaid esiteks märksa vähem on, kui üldainete õpetajaid, et muusika õpetus eriti närveväsitav on, et muusikamehe „õppeabinõud“ eriti kallid on, olles juba noodid raamatust kallimad, et muusika õppimine ükski seega juba kallim „lõbu“ on — kuid kõige sellele ei mõelda lihtsalt, vaid me väsitame omi tegelasi ülelligse tööga enne aegselt ära. Nagu oleksime rikas rahvas, rikas tegelastest! Kust aga jälle uusi võtame?! Muidugi võetakse uusi, kuid ei küsita, kas nad eelkäijate tööd ka samal kõrgusel edasi viia suudavad.

Vist leitakse ka läti ooperis uusi jõude, kuid kas nende võimline lahkunud tublimate kunstnikkude omale ligilähedalegi pääseb, on teine küsimus.

Meie elame ajajärgul, kus iga teine sõna — majandus. Unustatakse sääljures, et valmuvarandused mitte hooletusesse ei tohi jääda. Kui juba kokkuhoidmist jutlustatakse, siis kokkuhoida ka oma vaimutegelasi. Kui väikerahvad kord juba mitte jõukad rahvad ei ole, siis eriti siin mitte pillata! Sest lõppude lõpuks on meie suurem rikkus ikkagi meie vaimline-kõlbline tublidus, mida meile mitte seks tarvis ei lähe, et võõrastele oma „omapäraga“ imponeerida, vaid, mida melle enesetele tarvis, et vaba rahvana olla. On selge, et ka siis kui meie muusikaelus ilalgi nii kurvad nähtused ilmsiks ei tule, kui meie lõunanaabrite juures, meil siiski veel palju on parandada ja täiendada oma muusikaelu alal, et seda kindlustada ja edasi viia.

Veberi kohtumine Beethoveniga

Kui K. M. v. Veber 16. septembril 1823. a. Viini külastas, et oma vastlõpetatud ooperi „Euryanthe“ lavastamusele isiklikult kaasa aidata, rõkkas kogu Doonaulinn vaimustatud kiiduavaldusist Barbajase itaalia ooperitrupile kuulsa itaalia helimeistri Rossini juhatusel.

Tolajal valitses kultuurilmas veel n. n. itaalia ooper, kus pöörhku osutati sellele, et ooperi solistid saaks hingada oma hääle tehnikaga. Heliloojad kirjutasid keerulisi aariaid, millistel sageli polnud ooperi sündmustikuga vähematki ühist. Sel teel saavutati küll välispidist efekti, kuid sisemised ja sügavamad tunded jättis itaalia ooper puudutamata.

Murrangu tolleaegsesse ühiskondlikku ellu tõi suur prantsuse revolutsioon, milline mõjutas ka uute voolude kasvamise kunstilimas. Muusikas arenes romantismi ajajärk, millise edustajaks Saksas oli Karl Marie v. Veber. Arusaadav, et siis Veber seisis tugevas vastolus itaalia ooperi edustajatega ning kiiduavaldused Rossini edustatavale voolule valusaina lõikasid uue voolu esitaja K. M. v. Veber'i hinge.

Käesolevas jutustuses puudutatud ajal oli kõigi muusikute ja entusiastide elavaimaks kohtamispunktiks Viini kirjastaja Haslinger'i muusikatarvete kaubamaja. Siin askeldas vahetevahel isegi suur üksilane, et pilku heita uutesse partituuridesse. Veber, kes kõigest hingest soovis isiklikku tutvumist auväärt meistriga, millist püüdu aga pühalik hirmuvärin seni oli ohjeldand, kuulis et Beethoven abbé Stadler'i juuresolekul oli Haslinger'ile öelnud:

„Rõõmustan väga, et jälle ühe saksa töö kirjastasite. Olen Veber'i ooperist paljugi hääd kuulnud. Loodan et see toob nii temale kui ka Teile rohkesti raha ning kuulsust“.

Sellest väljendusest julgustatud Veber lasi Haslinger'i Beethoven'ile teatada oma külastuskavatsustest ning 5. okt. sõitis oma õpilase Julius Benedikt'i saatel Badeni, kus Beethoven suveti elas.

Kolm meest südame kloppides astusid süngesse, pääaegu viletsasse tuppa, kus elutses kurt helimeister. Ruumis valitses ääretu korratus. Noodid, raha, riidetükid põrandal, avatud tiibklaveril tugev kord tolmu, laual purustatud kohviserviis.

Kohe astus Beethoven Veber'i juure, haaras ta mõlemad käed ning sõnas:

„Sääl sa oled, sina pagana mees! Tervitan sind!“

Ta ulatas Veber'ile kuulsa kirjutustahvli, millist tema kurdiks jäämisest pääle iga külaline pidi kasutama et end Beethoven'ile arusaadavaks teha. Kohe süvenesid kuulsad helimeistrid jutuajajamisse,



L. v. Beethoven



K. M. v. Veber

mille kestel Beethoven kõigepäält muusikatarbed soovalt maha loosis ning siis pelgamatult külaliste juuresolekul väljaminekuks riietus.

Ta kaebas kibedalt oma olukorra üle, sajatas teatrijuhatusi, kontsertide korraldajaid, publikut, itaallasi, maitset, eriti aga oma sõtsepoja tänamatust. Veber liigutatuna pani ette suruvast olukorrast pääsemiseks korraldada kunstireis Saksamaal, kus ta juba näeb, kuis ilm teda austab.

„Hilja“, kaebas Beethoven pääd raputades.

„Siis sõitke Inglismaale, milline teid imetleb“, kirjutas Veber.

„Liaks hilja!“ hüüdis Beethoven, võttis Veber'i käe ning talutas ta sõbrilikult söögilaua juure. Siin oli ta Veber'ile südamlikkus ning soojus ise. Beethoven juhtis kõneluse „Euryanthele“.

Beethoven küsis Haslinger'ilt üle laua:

„Kuis on raamat?“

Veber'i kirjutades tahvlile:

„Vägagi vastuvõetav! Sisaldab hulga ilusaid kohti“, nägi Beethoven Haslinger'i pääd raputavat, naeris ning hüüdis:

„Ikka see vana lugu! Saksa luuletajad ei suuda anda hääd teksti!“

„Ning „Fidelio“? kirjutas Veber.

„See on prantsuse originaal“, ütles Beethoven, „tõlgitud esmalt itaalia keele, siis alles saksastatud“.

Nii süvenesid mõlemad meistrid jutuajamisse.

Lahkumisel kaelustas ning suudles Beethoven Veber'i mitu korda, hoidis kaua viimase ahtakese käe oma tugevas rusikas ning hüüdis: „Õnne uuele ooperile! Kui saan külastan esietendust!“

Sügav-liigutatult ning ülevas meeleolus pööras Veber Viini tagasi.

„Euryanthe“ esietenduse järele tormas Beethoven Haslinger'i muusikatarvete kaubamajja ning küsis järsult:

„Kuis meeldis uus ooper?“

Haslinger kirjutas:

„Erakordselt! Määratu edu“

Beethoven pääaegu hõiskas:

„Rõõmustab mind, see rõõmustab mind! Nii peab sakslane muusikas esikoha võitma!“

Siis küsis ta:

„Kuis laulis väike Sontag?“

„Suurepäraselt!“ oli vastus.

Ta naeratas rahulolles ning pööras kaasasviibiva Benedikt'i poole:

„Õelge Veber'ile, oleksin tulnud esietendusele, ent milleks? — Juba kauemat aega juba...“ ta osutas oma kõrvadele ning tõttas välja.

Nii kujutab Max Maria von Veber oma isa, suuremata helitööde „Nõidküti“, „Euryanthe“, „Oberoni“ ja „Preziosa“ meistri kohtumisest „Fidelio“ ja IX sümfoonia geniaalse loojaga. R. S.





KODUMAA

Muusikaleht 5-aastane.

Viis aastat igapäevaseis askeldusis möödub märkamatu. Inimese elus võrdlemisi lühikene aeg. Kuid see viis aastat on „Muusikalehe“ väljaandjalt Eesti Lauljate Liidult nõudnud suuri jõupingutusi.

Meie rahva arv on väikene. Ajakirjal, päälegi veel sellasel spetsiaalajakirjal nagu „Muusikaleht“ seda on, ei saa sellepärast olla nii suurt lugejate arvu, et leht omaga välja tuleks.

Meie oleme organiseerinud suurejoonelisi laulupidusid. Kümned- ja sajadtuhanded kogunevad neid vabaõhu kontserte vaatama ja kuulama. Ei saa aga öelda, et need sajadtuhanded laulupeolt otsiks muusikat ja sügavaid läbimõeldusi. Laulupeod on rohkem kannud demonstratsiooni, meeleavalduse ilmet. Suurem hulk on laulupidudest otsind paraadi.

Olgugi, et eestlasi tihtipäälle armastatakse nimetada laulvaks rahvaks, siiski lähema vaatlemise juures ei saa öelda, et meie laulukultuur oleks rahuldaval kõrgusel.

Väsimatu on püüdnud „Muusikaleht“ tööd teha, et teadvus, sügavam arusaamine laulu-muusikast rahvahulkades süveneks. Koguni lootusetu oli selle töö algus. Kuidagi ei suudetud „Muusikalehe“ ümber koondada tarvilisel määral poolehoidjaid. Nüüd, viis aastat hiljem, on olukord rõõmustavam. „Muusikaleht“ on leidnud tee rohkem kui 4.000 laulu-harrastaja kodusse. Teiste eesti ajakirjadega võrreldes on sellane lugejate hulk otse rõõmustav. See annab „Muusikalehe“ väljaandjale Eesti Lauljate Liidule uut julgust ja püsivust ajakirja kaudu tehtava muusikakultuurilise töö jätkamiseks.

Vileaastase tuleproovi on „Muusikaleht“ vastu pidanud. Tänu selle eest kõigile neile, kes „Muusikalehe“ väljaandmisele on kaasa aidanud: ajakirja kaastöölilistele ja levitajale. Nendelt ootab Lauljate Liit edaspidi veel enam energilist kaastööd. Ühisel jõul vilme „Muusikalehe“ iga muusikaharrastaja kodusse, püüame talle võita uusi sõpru ja poolehoidjaid. Nimelt iga muusikaharrastaja kodusse, sest „Muusikaleht“, olnud senini ainuke eesti helikunsti ajakiri, ei võinud omi ülesandeid piirata ja tahab edaspidi oma tegevusvälja veelgi laiendada. Selleks julgustab teda alaliselt kasvanud poolehoid, mille lugejaskond „Muusikalehele“ kinkinud.

□

„Muusikalehe“ väljaandmise küsimus oli esimest korda kaalumisel Lauljate Liidu juhatuse koosolekul 4. oktoobril 1923. a. s. o. mõni kuu pärast VIII üldlaulupidu, kus ajakirja väljaandmine tarvilikuks tunnistati.

Juhatus kavatsuse kiitis hääks Liidu nõukogu sama aasta 7. oktoobri koosolekul.

„Muusikalehe“ väljaandmise eeltöödega jõuti 1924. a. jaanuaril lõpuks nii kaugele et esimene number võidi trükki anda.

Sellest pääle on Muusikaleht ilmud vahetpidamata 1—2 korda kuus kuni seniajani.

„Muusikalehe“ toimetuses on tegevad olnud prof. J. Aavik toimetajana 1924. a. ja 1927. a. juunist kuni 1928. a. septembrini; A. Kase mets toimetajana 1925., 1926. ja 1927. a. kuni juunini; M. Saar toimetajana alates 1928. a. novembrist; toimetuse liigetena R. Päts 1928. a. juunist kuni sama aasta novembrini; L. Neuman alates 1927. a. juunist ja T. Vettik samast ajast pääle kuni seniajani.

Lauljate Liidu tegevusest.

Pääle IX üldlaulupidu on Lauljate Liidu juhatus suuremate kavatsustega tagasihoidlik olnud. On püütud rohkem senist tegevust süvendada, noodikirjastusele püsivam alus rajada ning Muusikalehe väljaandmist kindlustada.

28. detsembril m. a. korraldas Lauljate Liit Tallinnas instrueerimis-kursuse instruktoritele. Kursusest võtsid osa 14 instruktori Tallinnast ja pea kõigist teistest linnadest.

1929. a. jooksul kavatses Lauljate Liit korraldada instrueerimisi koorijuhtidele suuremates keskkohtades, milliseid juhiks ülaltähendatud instruktorid. Koorijuhtide instrueerimisega on võimalik laulu-muusika arenemisele eriti maal hoogsalt kaasa aidata.

X üldlaulupeo eeltöödest on Lauljate Liidu muusikatoimkonnas mitu korda juttu olnud. Konkreetseid samme pole seni veel astunud. Esmajärjekorras tuleb ära oodata IX üldlaulupeost osavõtnud kooride ankeedi tulemused, millised nii mõndagi küsimust lauljaskonna seisukohalt aitavad valgustada. Kahjuks pole paljud koorid ankeedi tähtsust küllalt hinnand, paljud pole ankeeti mitmele meele-tuletusele vaatamata Lauljate Liidule tagasi saatnud.

Hoogsama tegevuse arendamist takistab suurel määral ka rahapuudus. IX üldlaulupidu andis küll ülejääki, kuid laulupeoplatsile püstitatud hooned on koormatud suurte võlgadega, mistõttu tegevuseks puhas raha puudub.

Rahapuuduse kõrvaldamiseks kavatses Lauljate Liit rahalise loterii korraldada. Millal sellest asja tuleb on praegu veel raske öelda. Loteriide järjekord on väga suur, sellepärast on vabariigi valitsuselt loa saamine võrdlemisi raske.

Lauljate Liidu tegevust juhivad praegu juhatus koosseisus: prof. J. Aavik (esimees), A. Oinas (abiesimees), R. Övel (kassahoidja), T. Vettik ja A. Krull (sekretärid) ning prof. A. Topman.

Lauljate Liidu muusikalised küsimused kaalutakse üksikasjaliselt läbi muusikatoimkonnas, millise tegevust juhivad prof. A. Topman.

Uusi laulu- ja muusikaõpetajaid.

1928. a. detsembris sooritasid laulu- ja muusikaõpetajate kutseksamid ning omandasid keskkooli laulu- ja muusikaõpetaja kutsediploomi Siegrid Helken ja Evald Laanenbeck.

Kolga-Muuksi laulupõllult.

Üle kolmekümne aasta tagasi siinse kooliõpetaja Tõnis Pere poolt asutatud laulukoor tegutses seni asjaarmastajana, esinedes kohalistel ja ümbruskonna piduõhtutel ja osavõttes VII, VIII ja IX üldlaulupidudest. Käesoleva aasta sügisel võeti sellele kindlama aluse andmine tõsisemalt kõne alla ja otsustadi koori „Loo Laulseltsi“ nime all registreerida. Neil päevil saadi siseministeeriumist registreeritud põhikiri tagasi.

Pühapäeval, 23. detsembril, pidas noor selts oma senises varjupaigas „Kooli“ talu ruumes oma avamiskoosoleku, millest 28 inimest osa võttis. Koosolekut juhatas Hans Kalberg. Seltsi liikmeks astusid kõik koosolekust osavõtjad. Liikmemaksuks 1929. a. pääle määrati 50 senti. Juhatuse liikmeteks valiti energilisemad ja nooremad tegelased Villu Kalberg, neuu Elvin Äremann, Johannes Eboldt, Johannes Soonets ja koorijuhiks senine kauaaegne juht Tõnis Pere, ning juhatuselise liikmete kandidaatideks Nikolai Valk ja Arnold Greek. Revisjonikomisjoni liikmeteks valiti Johannes Roberg, Karl Laumets ja Rudolf Greek, ning nendele kandidaadiks Vilhelm Ottenson.

Samal esimesel koosolekul tehti ühel häälel otsuseks ka Eesti Lauljate Liidu liikmeks astuda.

Kõigiti kohane ja soe koosoleku meeleolu muutus veelgi südamlikumaks kahe raugemata tegelase — vanema kooriliikme, auväärt hallpää Jaan Kalbergi ja koori juhi Tõnis Pere — kolmekümneühe aastasel alalisel tegevusel avaldunud teenete arutamisel, mille järeldusel need mõlemad koosolijate poolt säravalt silmil ja südamlikul üksmeelil uuele seltsile auliikmeteks valiti.

Koosolek lõppes soojas ja ülevas meeleolus hümniga.

„Raugemata jõudu, sama südamlikku vahekorda ja õnnelikku edu Loo Laulseltsile!“

Liige.

Muusikaline raamatukogu.

Muusikalise hariduse levitamiseks asutab Tallinna linn Tallinna keskraamatukogu juure muusikalise raamatukogu, mis koosneb keskraamatukogus olevaist ja edaspidi juuremuretsetavaist teostest ja esemeist.

Muusikalise raamatukogu kodukord on Tallinna linnavolikogu poolt juba kinnitatud, seega raamatukogu juba teoks kujunend.

Tarvidus sellase raamatukogu järgi on väga suur, sellepärast võime ettevõtet omalt poolt soojalt tervitada.

Kaitseliidule uus marss.

Kaitseliidu päästaap korraldas uute marsside saamiseks võistluse, millisel esimese auhinna 200 kr. omandas E. Lineff; teise auhinna R. Kull.

Võistlusele saadeti üldse 38 marsikäsikirja.

Tööde hindamist toimetas jury, koosseisus: prof. J. Aavik, H. Kompus, G. Reeder.

E. Lineff, kes sai esimese auhinna on lõpetand Narva muusikakooli viiuliklassi.

Praegu mängib „Estoonia“ orkestris.

David Fuks 70-a. vana.

Detsembris pühitses oma 70-dat sünnipäeva David Fuks. Sündind Väägveres peremehe pojana. 15-e aastastel asus Tartu muusikat õppima, kust edasi läks Riia muusikakooli.

Tema erialaks on trompeet. Mängind 7 aastat Peterburi teatris, oli orkestri juhina Kiievi ooperis ning 1925. a. Eestisse opteerund oli 3½ aastat 2. jalaväe rügemendi orkestri juhiks.

Esimene kirikumuusika kursus.

Pärnu Elisabeti kiriku juures peeti 3.—6. jaan. kirikumuusika kursus prof. A. Topman'i juhatusel.

Kursusel käsitati orelimängu oskust, oreli registre tundmist, koraalide mängimist ja koorilaulu.

Kirikumuusika loengud ülikoolis.

Prof. A. Topman'ile on Tartu ülikooli usuteaduskonna poolt ülesandeks tehtud 1929. a. esimesel poolel lugeda usuteaduskonna üliõpilastele kirikumuusikast. Prof. Topman kavatseb lugeda praegusest kirikumuusika seisukorrast Eestis ja praktikumis käsitada XVII ja XVIII sajangu kirikumuusikat.

Bernhard Hansen kodumaal.

Neil päevil saabus kodumaale pikemalt välisturneelt eesti ooperilaulja B. Hansen, kelle haruldane bass on äratanud suurt tähelepanu ka Euroopa muusikaringkonnas.

B. Hansen jääb Eestisse kindlasti kuni käesoleva hooaja lõpuni. Edaspidine kodumaal viibimine oleneb ta kokkuleppesest „Estonia“ teatriga.

VÄLJAMAA

Berliini ja Viini muusikaelust.

Berliinis algas uus aasta kontserdi elus suure väljavaliku solistide kontsertidega. 8.—17. jaanuarini kontsertis terve rida esimese järgu kunstnikke, nii et ühel õhtul mitu suurust mitmes saalis oma kaunit kunsti pakkus, ja kuulajal sagedasti raske valida oli, kuhu minna. Nimetame ainult praegusaja muusikakunstnikkude kuulsamaid nimesid, kes mainitud kümne päeva jooksul oma kontserte andsid: klaverimängijad Claudio Arrau (käis läinud sügisel ka Tallinnas, kus teda parimaks pianistiks nimetati, kes meil käinud). Conrad Ansoerge, Ignaz Friedman, Moritz Rosenthal, Frédéric Lamond ja Egon Petri. (Kelle viimase juures ka eestlased Irmgard Kraut ja proua Semper-Adamson Berliini muusikaülikoolis on õppinud). Viuldajaist mängis tallinnlastele hästi tuntud Bronislav Huberman 9. jaanuaril Berliini philharmoonia saalis ja 17. jaanuaril andis oma teise ning lahkumise kontserdi Beethoven'i saalis noor itaallanna, hiljuti tõusnud täht lauljate hulgas Dusolina Giannini.

Kontsertpiletite hinnad on praegu Berliinis keskmiselt 2 kuni 10 kuldmar-
gani.

Viin, teine Kesk-Euroopa suur- ja muusikalinn ei jõua mitte enam nii palju võõraid juure tõmmata ja vist ka mitte — palgata. Ka Viin pakub igal õhtul vähe-
malt ühe huvitava kontserdi, kuid enamasti kohalikkude orkestrite poolt koha-
likkude juhatajatega, samuti kohaliku ooperilauljate solistide kontserte, kuigi
nii suuri ja andelisi kunstnikkude omasid, nagu aldilaulja Rosette Anday ja
tenor Leo Slezak. Huvitav on ära märkida, et Dimitri Smirnof, kes
Eestis palju laulnud, ja kes Berliinis vaevalt pool saali vene emigrante publi-
kuks leiab, Viinis 15. jaanuaril oma kontserdi Lydia Smirnof'i kaastegevusel
andis.

Ka on Doni-Kasakate koor ühe osa Viini publiku lemmikuks saanud, kes
praegu jällegi sääl kontserdib.

Viini riigiooper, kes pakub oma kavas nii klassilist kui ka kõige moodsamat
ooperit, oli juba aasta esimesel nädalal omale ka praegusaja silmapaistvaid heli-
loojaid juhataja puldile kutsunud. Nii juhatas E. W. Korngold „Violanta“
ja Richard Strauss oma „Ariadne Naksosel“.

Battistini ainuke õpilane.

Berliinis ja Viinis äratas oma kontsertega erilist tähelepanu Battistini ainuke
õpilane Celestino Sarobe, kelle kohta arvustus väga kiitvalt kirjutab,
nii näiteks Berliini „Morgenpost“: „Viimaks jälle hää, mis õnnelikuks teeb.
Battistini't ei ole enam, Titta Ruffo ei rahulda, Šaljapin — see suurim, peab
end hoidma, ja nii tuleb meile õigel silmapilgul see hääleime.“

Võistluskirjutused.

Saksa Sotsialistlik Kultuurliit, Berliin SW. 68, Lindenstrasse 3, kuulutas välja
võistluse kahe orkestritöö kirjutamiseks, millised sissejuhatavate muusikapala-
dena oleks kohased töölikontsertide eeskavva, nimelt töölis-sümfoonia ja uvertüür.
Parima sümfoonia eest maksetakse auhinnaks 3.000 Smk. (umbes 270.000 Eesti
senti), uvertüüri eest 1.000 Smk. (umbes 90.000 E. s.). Võistlustööde sisseandmise
tähtpäev on 30. aprill 1929.

□

Amsterdami Helikunsti Selts kuulutas välja oma 100-aastase juubeli puhuks
võistluse teose pääle orkestrile ning koorile, solistidega või ilma. Võistlus on
rahvusvaheline. Auhinnaks parima töö eest on 2.500 guldnat (375.000 E. s.).
Võistlustööd tulevad Seltsile saata varjunime all 1. märtsiks 1929. Aadressil: Nic.
Maestraat 33, Amsterdam Dr. P. Cronheim, kus saab võistluse kohta ka lähe-
maid teateid.



Lennuk laulu teenistusse.

Hiljuti ostis Saksa Lauljate Liit lennuki, mille tõttu eelarves sõidukulud tuntavalt vähenevat, nagu Liidu häälekandja teatab.

Lennukit juhhib ookeanilendur K õ n n e c k e. Lennukit antakse kasutada ka lõbusõitude korraldamiseks Liitu kuuluvate laulukooride liigetele „ausõitudeks“.

Muusikajanuline film.

Keegi statist on välja arvand kui palju aega võtab kuulsate helimeistrite tööde läbimängimine, kui neid töid kõiki tahetakse üksteise järele filmi saateks ette kanda. Mozart'i 600 kompositsiooni vajavad mängimiseks 100 tundi, Veber'i 50 tundi, Wagner'i 60 tundi ja Beethoven'i tööd 75 tundi. Võrreldes nende heliloojate eluaega komponeeritud töödega on nad keskmiselt iga oma eluaasta kohta produtseerinud muusikat 3 tunnilise ettekandeaja jaoks. Suurem filmiettevõtja, kes aastas laseb välja umbes 300 filmi ning tahab neid varustada originaal saate-muusikaga, peaks tööle rakendama 120—150 komponisti, et nõudmisi filmide saate-muusika järele rahuldada.

Hiiгла laululava

milline X-daks saksa laulupeoks Viinis püstitati. Läks maksma 1.000.000 šillingit (umbes 52 miljoni Eesti senti). Lauluhoone mahutab endasse korraga 30.000 lauljat ja 40.000 päältkulajat. Võrdluseks olgu tähendatud, et meie IX-daks üldlaulupeoks ehitatud laululava läks maksma ligi 7 miljoni senti.

Kanarilinnu kontsert.

Ühes Londoni varietees esineb kanarilind lauludega, millist saadavad kaks muusikut klaveril ning viiulil. Väike kunstnik kindlustati õnnetusjuhtumiste vastu kohalikus kinnitusseltsis 9 miljoni sendilise summa eest.

Doni kasakate-koori kassa aresti all.

Kuulsat kasakate-koori, kes hiljuti kontserteeris Bayreuthis, külastas ootamatult kohalik kohtuprhistav ning pani kontserdi kassa aresti alla. Põhjuseks olid varemast külastusest õiendamata jäänd kohustused.

Moodne ballett.

Keegi taani komponist kirjutas balletti, millele pani nimeks „Bensiin“. Balletti muusikas kasutatakse ohtralt autopasunaid. Tükk tuleb lähemal ajal esieten-dusele Kopenhaageni teatris.



Võimeid!

„Minu poeg tahab muusikameheks hakata; ta tahab õppida mingisugusel puhkpillil.“

„On tal ka talenti?“

„Oo, kui palju veel! Ütlen teile, ta puhub petrooleumilambi surnuks kümne sammu kauguselt.“

„Äh, see pole veel midagi. Minu poeg, ta hakkas alles hiljuti viiulimängu õppima. Sa mu aeg, kus teine nüüd sõõb ainult veel helirauaga. Ei kahvli salli enam silma otsaski!“

Helilooja mured.

„Nüüdsel ajal pole heliloomisega suurt midagi pääle hakata. On sul kord pääs häid mõtteid, siis pole paberit nende üleskirjutamiseks. — Kui üleskirjutamine siiski kuidagi õnnestub, siis ei leia kusagilt kirjastajat. — On see viimaks leitud ja laseb ta su kompositsiooni valmis trükkida, siis seda ei osteta. — Ostas selle keegi, siis ei saa ta seda mängida. Ning kui ta kuidagi mängimisega hakkama saab, siis ei meeldi see helitöö kellegile! — Pagan võtaks!“

Aus kriitik.

Täie arusaamise suurtest muusika-teostest omandab andekaski kuulaja alles siis, kui ta tööd on mitu korda kuulnud. Isegi kuulsad klassilised ooperid on esietendustel sageli kuulajatele täiesti arusaamatuks jäänd.

Tuntud Leipzigi muusikaarvustaja Schlicht olles kuulnud „Fidelio“ esietenduse, ütles oma otsuse lühidalt ning kindlalt:

„Ooperimuusika alal on Beethoven eesel!“

Schlicht lasi end sellele vaatamata meelitada ka järgmistele etendustele. Ta ei üllatund sugugi vähe märgates, et ooperis kord-korralt kerkivad esile ikka ilusamad kohad.

Kolmanda etenduse järgi küsiti temalt, kas talle muusika nüüd rohkem meeldivat. Avameelselt vastas ta:

„Isikus olen ma eksind. Mitte Beethoven vaid mina ise olen eesel.“

Mõjuv vahend.

Külalised ei tahtnud kuidagi lahkuda. Nii mugav oli sääl toas. Majaisa ohkas endamisi ning pilgutas oma naisele tähendusrikkalt silmi.

„Jaa, kuid ma ei või neid ometi välja visata!“ ütles naine.

„Kuid,“ arvas mees „istu klaveri ette ning mängi!“

Kõik jäävad magama.

Kusagil väikses teatris lavastatakse vana, juba unustushõlma vajund ooper. Selles ooperis tuleb ette flöödi ning kandle soolo, milline on õige pikk. Pääproovil leiab operi dirigent partituuris kohe aari lõpul poolkustund pliatsimärkuse, mille arvatavasti on teinud endine operi juht. Märkus kõlab järgmiselt: Kui aaria läbi on, siis tuleb orkestriruumis teised orkestrandid ning kuulajateruumis kogu publik üles äratada!

Teevad Schubert'ile liiga.

Rikas T. kaupmees R. tänaval loeb „Muusikalehest“ Franz Schubert'i 100-a. surmapäeva pühitsemisest ja otsustab suurematut helimeistrit ka omaltpoolt mälestada.

Korraldatakse muusikaõhtu, kus kaupmehe proua abikaas ja tütar kannavad ette Franz Schubert'i „Forellenquinteti“. Parajasti kui lugu on lõppemas tornab saali politseinik. „? ? ? ?“ Üldine imestus.



Kuldas politseinik Schubert'ile liigategemist ettekujutas

„Vabandage, kuid keegi härra tuli siit välja ja ütles, et teie juures tehtavat Franz Schubert'ile liiga...“

Uusim anekdoot Richard Strauss'ist.

Muusikapidustuste puhul Dresdenis kanti säälses teatris ette „Salome“, millise pääproovil R. Strauss ütles orkestrile: „Nõnda härrased, nagu näete pole selles mingid raskusi! On vaid üks šerzo surmava pianoga!“

Kui siiski üks viiulist liiaks tugevalt kostis pahvatas Strauss poolkurjalts:

„Minu härrad, kui ma seda kohta üldse kuulen, siis on see juba liiaks tugev!“

Peen tervitus.

Keiser Friedrich III sõitis kord sõjaväe manöövritele. Teel peatus ta Kottbus. Väikese aleviku laulumehed korraldasid talle piduliku vastuvõtu. Laulukoor sääti üles turuplatsile, kust kuningas pidi läbi sõitma. Kuningas ilmus nähtavale ratsahobusel ja koor algas lauluga: tenor: „Riputage üles...“, bass: „Riputage üles...“, tenor: „Riputage üles...“, koor: „Riputage üles...“ „Haruldane tervitus“, pomises kuningas habemesse. Ent pea tõmbus ta suu naerule, sest laul jatkus järgmiste sõnadega: „... loorberipärg vana kombe järgi temale auks...“

Läbi lillede.

Noorespõlves külastas Verdi kord tuttavat perekonda. Ühel päeval paluti temalt arvamist perekonna kuuteistkümneaastase tütre klaverimängust. Kui noor klaverikunstnik mänguga valmis oli küsis perekonnaema ootusrikkalt:

„Mida arvate sellest? Õelge varjamatult endi arvamine.“

„On näha, et teie tütar on omandand tõelise jumalakartliku kasvatus.“

„Millest seda järeldate?“

„Ta mängib täpselt nii kui piiblis kästud.“

„Kuidas on see võimalik?“

„Siiski“, seletas Verdi, „Ta pahem käsi ei tea mitte, mida teeb parem!“



KIRI TOIMETUSELE

V. a.

„Muusikalehe“ toimetus.

Lubage mulle oma lugupeetud lehes ruumi mõne rea jaoks ja nimelt: kirjutus „Muusikalehes“ nr. 12, 1928. a. „ooperi laulja O. Krull ja p. t. on võrsunud koori hulgast, kus saidki esimesed elementaarsed teadmised lavatööks ning omasid selle tugeva aluse, millel praegu seisavad ja töötavad,“ — see on väike eksitus. Oma esimesed elementaarsed teadmised sain 1906—1909 Peterburis; laulus E. Sarina ja lavatöös liikumise juhi K. Smõlemi juures. Aasta hiljem astusin „Estoonia“ lavale solistina. Paari aastase lavalolemise järele tabas mind raske haigus, mille tõttu tuli tööst loobuda. Olles mõni aasta teatrist eemal, astusin uuesti lavale, kuid see kord mõnesugustel põhjustel üheks aastaks koori. Päägi esinesin jälle suuremates osades, milliseid suuremalt jaolt Itaalias ja Saksamaal olin läbivõtnud. — Seda kõiki ei õienda ma mitte selleks, nagu oleks ilmund kirjutas mind alandavalt puudutand. Olen arvamisel, et iga koorilaulja mitte vähema vastutusega pole kui solistki. Sundis mind sõna võtma ainult asja faktiline külg.

Täielise lugupidamisega

Olga Mikk-Krull.



KONTSERTIDE KROONIKA

Estoonia Muusika Osakonna segakoor külastas Riiga ning Kaunast kontsertidega 4. ning 5. nov. möödunud aastal. Pühapäeva 4. nov. õhtul andis koor prof. J. Aavik'u juhatusel kontserdi Riia konservatooriumi saalis. Kontserdil kanti ette J. Aavik'u, M. Saar'e, R. Tobias'e, A. Läte, M. Herman'i K. Tärnu, E. Aav'a ja R. Päts'i laule.

Riia publik ning arvustajad võtsid koori esinemise vastu suure soojusega.

Leedu päälinnas andis koor kontserdi 5. nov. riigiteatri ruumides. Ka siin võeti koori ettekanded vastu tormiliste kiiduavaldustega.

Mõlemil kontserdil esinesid solistidena K. Viitol ja M. Saar, kes said suure menu osalisteks.

TALLINNA

Klaverikunstnik Artur Lemba kontsert tema 20-aastase muusikalise tegevuse juubeli puhul „Estoonias“ 21. okt. 1928. a. Kavas olid Beethoven'i, Chopin'i, Schubert'i, Glasunoff'i Vihtoli ja A. Lemba enda tööd. (Eelmises numbris eksikombel nimetamata jäänd).

Suurvene orkestri kontsert „Estoonia“ kontsertsaalis 5. jaan. 1929. a. Orkester koosnes Narvas asuva vene emigrantide kursuse õpilasist balalaikadel ja mandoliinidel. Juhatas Verešnikov.

Ludvig Juht'i kontsert 6. jaan. Jaani kirikus, kaastegevad pr. A. Juht, prl. L. Terkman ja pr. Valk-Bogdanovskaja.

Aleksander Borovski klaverikontsert 9. jaanuaril 1929. a. „Estoonia“ kontsertsaalis. — Kavas: Bach-Tausig'i orelitoccatat, kuus tükki Schumann'i „Album für die Jugend“, Beethoven'i, Mussorgski ja Liszt'i tööd.

Aleksander Borovski teine kontsert „Estoonias“ 13. jaan. 1929. a.

Dresdeni keelpillide kvarteti kontsert 14. jaan. 1929. Mustapääde klubi saalis. Kavas Dittersdorf'i, Beethoven'i ja Reger'i tööd.

TARTU

Kammermuusika õhtu 14. dets. m. a. „Bürgermusses“ Schubert'i 100-a. surmapäeva mälestuseks. Kavas: Schubert'i kvartet D-moll, kvintet C-duur, klaverifantasia G-duur ja laulud.

Aleksander Borovski kontsert 11. jaan. „Vanemuises“.

Dresdeni keelpillide kvarteti kontsert 13. jaan. Saksa teatris.

PÄRNU

Vaimulik kontsert Eliisabeti kirikus 16. dets. hiljuti üles säätud orelil hääks. Esinesid Ph. Lorenzsonn orelil ja H. Anderson cellol ning tütarlaste gümnaasiumi laulukoor.

VILJANDI

Vaimulik kontsert Viljandi Jaani kirikus 16. dets. m. a. Kontserdil esinesid „Koidu“ sega- ja meeskoor Tärnu, Tobias'e, Beethoven'i ja Genetz'i lauludega. Solistid: pr. H. Rossman ja orelil hra E. Rossmann.

UUEMAT MUUSIKAKIRJANDUST

Rahvakoorigid I. Eesti Lauljate Liidu väljaanne. Sisaldab: T. Vettik'u „Kas tunnend maad“ ja M. Saar'e „Hällilaul“.

Rahvakoorigid II. Sisuks: M. Saar'e „Tihase mäng“.

Rahvakoorigid III/IV. Sisuks: R. Päts'i „Termitus Soome hõimudele“.

Ande hinnaks üksikmüügil 10 s. Kui tellitakse korruga 10 või rohkem annet otsekohe Lauljate Liidult, siis ande hind Liidu liigetele 5 s., teistele 8 s. Koorijuhitidele tutvumiseks emplaride tellimise hind ande eest 5 s.

Enn Võrgu koorilaulud I. Autori kirjastus. Sisaldab 50-el leheküljel 17 segakoori laulu. Välimuselt nägus kogu. Hind 1 kr. 25 s. Müügil Lauljate Liidu büroos.

Pärnumaa laulupeo laulud. Pärnumaa V laulupeo toimikonna väljaanne. Sisaldab 79 leheküljel kaksikümme viis laulu. Noote müüb Pärnu Helikunsti Selts, Pärnu, S. Sepa 10.

Das neue Musiklexikon. A. 1926. ilmus Berliinis inglase A. Eaglefield-Hull'i „Dictionary of modern music and musicians“i saksakeelne tõlge „Das neue Musiklexikon“; tõlkinud ja täiendanud Alfr. Einstein. Käsitab 729 kahe veeruga peenikeselt trükitud lehekülge. Raamatus on pääaegu kõik maailma riigid ja rahvad edustatud.

Lätist on Jurjans, Allunans, Darzins, Medins, Jazeps ja Janis, Kalnins Schuberts, Ore, Cirulis.

Leedust: Sasnauskas, Naujalis, Brazis, Petrauskas, Tallat-Kelpscha, Gruadis.

Soomest: Krohn, Genetz, Merikanto, Oskar ja Aarre, Sibelius, Kajanus, Järnefeld Armas ja Maikki, Palmgren, Kuula Toivo ja Alma, Törnudd, Ikonen, Kälpinen, Klemetti, Melartin, Maasalo, Linko, Kotilainen, Hannikainen, Pekka, Tauno ja Ilmari, Raitio, Madetoja, Eekman, Flodin, Haapanen, Launis, Vegelius, Schneevogt Georg ja Sigrid, Kaski, Lindholm, Liljebad, Fohström Ossian ja Alma, Fazer, Furuhjelm, Selin, Faltin, Mielck, Hagelstam jne. Pääle selle kaunis põhjalikult kirjeldatud: „Finnische Chormusik“, „F. Kammermusik“, „F. Liedmusik“, „Fin. Oper“, „F. Orkestermusik“. Ei ole nimetatud ka „Jouhikannel (Soome rahvusl. keelpill).“

Nõnda et Soomest on muusikuid nii palju kui neid sääl on, hulk naislauljaid (m. s. ühtegi meest), klaveri- ja viulimängijaid, muusikakirjanikke, -pedagooge jne. Meilt on Tobias üksi, keda nähtavasti ka sakslased välja töid Berliini Muusikakooli nimestikust. Võib kindel olla, et kui Tobias poleks olnud Berliini Muusikakooli õppejõuks, oleks Eesti jäänud hoopis edustamata nimetatud sõnaraamatus. Lehitsedes „Uut muusika sõnaraamatut“ tuled tahes ehk tahtmata mõttele, et siin midagi korras ei ole meie vaatevinklist vaadatuna. Nagu Eestis poleks praegu ühtki nimetamisväärset muusikut, nagu 10 a. eest surnud Tobias oleks olnud viimane ja lõpp sellega (!) Milles seisab viga? Meis endis. Meie nähtavasti ei oska korraldada asju nii, et meist ka väljaspool midagi teataks. On uskumatu, et meie muusikaalu ei vääraks nimetamist mainitud sõnaraamatus, kus päälegi, nagu nimedest näha, ei ole olnud põhimõtteks rahvusvaheline mõõdupuu üksi, vaid lihtsalt fakti konstateerimine. Kui ma oleksin säält lugenud veel kas või Mart Saare ja Artur Kapi nimed, oleksin ka rahul olnud.

Tulevikus peaks asja korraldama teisiti. Vastav usaldusasutus ehk -isik peaks olema alati ühenduses välisilmaga ja esinema õigel ajal ja õiges kohas tarvilise ja õiglase informatsiooniga.

Vägivallaga muidugi ei pääse ajalukku, aga öeldakse ka, et „tukkuja kassi suhu hiir ei jookse“.

Virgula.

KOORILAULU SOTSIOLOOGIAST

Koori liikmed on subjekt ja objekt ühtlasi. Nad on ettekandva jõu kehastajad. Ning nendele kõigepäält kõlab kunstitöö, nendele kõigepäält määratakse kindlaks, mis suurema kooriteose kunstipäraseks edasiandmiseks tarvilik. Sest, kes veel peaks olema tihedamalt ning lähemalt seotud kunstitööga, kui mitte see, kes kuid kestva pisitööga selleks küllaldaselt määral on ettevalmistatud. Järelikult on kooriliikmed ettekandjaina ning lähimate teose nautijaina personaalunioonis. Sellane suhe asendab kooriliimed kunstitöö suhtes hoopis teistsuguse olukorda, kui, näiteks, mõne suure sümfoonia-orkestri mängijaid seda olla võiks. Viimased täidavad oma ülesande — kunstiliselt enam-vähem täiuslikult — elukutselistena, nende tehniline rutiin, nende kunstilised võimed lubavad neile rikalikku varieerimist sümfoonia käsitamisel ning täitmisel. Teisiti on lood koori juures, millised väheste eranditega moodustavad vaid laulukunsti harrastajaid, puhtast vaimustusest nii ilmaliku kui vaimuliku laulumuusika arendamiseks harjutavad väsimatult ning lõpuks süvenevad õpitavasse kunstitöösse nii, et tunnevad endid väikeste ratakestena suurest ühisest jõust, millel on täita kõrge ning tiivustav kultuuriline ülesanne.

Kõik, mis ütlesime sisemisest vennastumisest kunstiteosega, on maksev ainult väheste laulu-muusika organisatsioonide juures, kus mehed ning naised liituvad selleks, et suurte meistrite töid rahvahulkades kaasakiskuvalt kõlata panna. Ainult siin alles selgub, et üksik-isik, kui ta on muusikasse hardund, kuid tehniliselt ning teoreetiliselt on iseseisvusetu, et see üksik siiski võib kujuneda koguhulgas tähtsaks liikmeks. Nagu päältkuulavagi publiku ridades üksik, tähendagu ta kas või nulli, hoopis kaob suure hulga majesteetsusse, nagu siin rida nulle siiski annavad mingi arvu, nii on koori liige tänu ta andumusele, truudusele ning ohvrimeelsusele suures hulgas väärtuslik osa. Sest mainitud omaduste puudumisel ei võiks kunstiliselt õnnestuda ükski teos, nii õnnestuda, et ta kõrgemaid kunstilisi nõudeid võiks rahuldada. Need voorused avalduvad kooriliikme juures väsitava ning vaevanõudva harjutustöö puhul. See pikk ning hoolikas õping on allikaks kooriliigete jõule, samuti allikaks ka nende naudingule, kui vaevarikka kirvetöö staadium ületatud on, kui teose õnnestumise moment on saavutatav juba lühiajalise pisitöö järele. Siis on tarvis allakriipsutada iga sõna, mida kogemusrikkad koorijuhid ütlevad detailharjutuste kohta, mida nad kõnelevad arvukate spetsiaal-ülesannete täitmise tarvidusest, eriti mis puutuvad intonatsiooni, dünaamika, rütmika, ning lõpuks sõnade väljendamise valdkonda, milliste korraliku täitmise puhul juba võib juttu olla kõrgemast kooridistsipliinist.

Kõrgeim tasapind koori juures saavutatakse vaid töörohketes harjutuste ning õpingute järele. Noodist laulvaid koore, nagu see orkestrite juures — vägagi harilik, meie ei tunne.

Väga tähtis on ka ruumi küsimus, kus harjutatakse, ning kus viimaks otsustav lahing sooritatakse. Harjutusruumid meie kooridele on sageli vägagi kitsad, korralikust akustikast pole tihtipeale juttugi. See on kahtlemata pahe, kuid halvem veel on see, kui pääproovid ning ettekanded toimuvad eriruumides.

Kokkuvõttes: mida enam kooriliikmeile pühendatakse õpitava töö saladusi, mida enam kooriliikmele võimaldatakse süveneda harjutusel oleva töö sisimasse mõttesse, mida rohkem neile selgitatakse nii praktiliselt kui ka teoreetiliselt muusikalise ettekandeviisi võtteid ning samal ajal tublisti hoolitsetakse lauljate häälematerjali arenemise eest, seda enam koorilaul sammub edu teed. See on ju vanu tõdesid, ent selle korduvalt esile toomine õhuta meie koorijuhte ikka enam mõtlema laulukultuuri süvendamisele laialistes lauluharrastajate hulkades. Kui seda juhid teevad hooli ning armastusega, siis laulavad paremini nende koorid, ning laulab paremini kogu rahvas.

SA PÜHA, KALLIS JEESUKE

Adagio. J. 80.

M. Saar.

I k. *mf*
II k. *p*

14. XII. 1928.

Sa pü - ha kal - - lis Jee - - su - ke,
Mind õn - nie - ta, ma noo - - ru - ke!
Mull' õn - na tõ - - sist a - - lan - dust,

I k. *p*
II k. *pp*

Se tu - lid mei - - le las - - ta - le
Nu su - dast Jē - - sand pū - - hit - se,
Ja kas - va - ta mu ar - - mas - tust,

I k. *p*
II k. *ppp*

mp
pp

Meid pa - tust pe - se - ma, Meid pa - tust pe - se - ma,
Mind pa - tust pu - has - ta, Mind pa - tust pu - has - ta,
Et na - gu ing - li - ke, Et no - gu ing - li - ke,

I k. *f*
II k. *mp*

Ja o - ma las - - teks te - - ge - ma.
Mind e - lu vee - - ga ja - - hu - ta.
Su juu - re vaak - - sin tae - - vas - se.

Tähelepanu!

„Muusikaleht“ nr. 2 ilmub 20-daks veebruariks huvitava sisu, hulga piltide ning värviliste kaantega. Selleks ajaks loodetavasti iga laulusöber on tellimise 1929. a. pääle talitusele ära saatnud. Laulu- ning mängukoorid on teie juures juba „Muusikalehe“ levitamispunkt? Kui ei, siis leidke ajaviimatult vastav energiline kooriliige ning tehke ta nimi teatavaks ajakirja talitusele. Mis edasi tuleb teha, sellest kirjutame levitajale isiklikult. Koorijuhid! hoolitsege, et teie koor „Muusikalehe“ levitamise mõttes ei jää viimasele kohale!

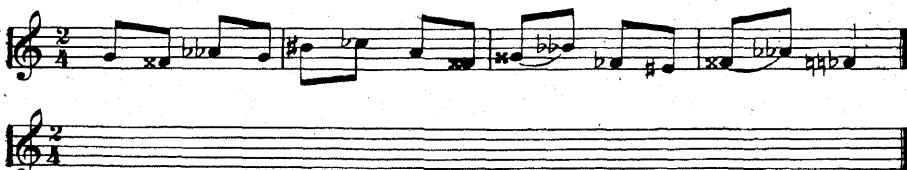
□

1928 a. „Muusikalehe“ sisukord on saadaval „Muusikalehe“ talituses, Tallinn, Rataskaevu 22. Hind 10 senti. Kui teie soovite saada kirjutusist „Muusikalehes“ möödunud aasta jooksul täieliku ülevaate, või kui teie tahate 1928. a. numbrid kokku kõita üheks raamatuks, siis on sisujuhatas väga tarvilik. Läkitage talitusele 10-sendiline postmark, teie soov täidetakse ajaviimatult.

□

Lauljate Liidu büroos on müügil R. Tobias'e „Psalm 42“ (Otse kui hirm kisen-dab veeojade järel) eesti- ja saksakeelse tekstiga. Partituur orelele ning sega-koorile. Hind 3 krooni 25 senti. Kirikukoorid! Teile on see kõigepäält tarvilik!

Hindmõistus.



Sõnad:

Ülemisele noodireale on kirjutatud üldiselt tuntud rahvaviis. Milline see on? Vastusena tulevad noodid alumisele noodireale õieti välja kirjutada ning sõnad juure lisada.

Lahendus tuleb saata „Muusikalehe“ talitusele hiljemalt 10. veebruariks s. a.

Õigete lahenduste saatjate vahel loositakse välja 11. veebruaril kell 3 p. l. Lauljate Liidu büroos:

- | | |
|--|------------------|
| 1. Lauupeo album | Hind 1 kr. 50 s. |
| 2. Eesti Lauluvara | „ 2 „ 50 „ |
| 3. E. L. L. Muusikaleht I ak. — 1924. | „ 3 „ 25 „ |
| 4. E. L. L. Muusikaleht II ak. — 1925 | „ 3 „ 25 „ |
| 5. E. L. L. Muusikaleht III ak. — 1926 | „ 3 „ 25 „ |

Raamatud varustatakse „Muusikalehe“ toimetuse liigete isiklikkude allkirja-dega ja saadetakse kohe loosimise järele postiteel kätte.

Hindmõistatuse lahendus võetakse arvesse ainult siis kui ta on kirjutatud selgelt ja arusaadavalt ning varustatud lahendaja nime ja aadressiga. Lahenduse võib kirjutada postkaartile, milline talitusele saata varustatud 5-sendilise post-margiga.

Hindmõistatuse õigete lahenduste saatjate nimed avaldatakse veebruarikuu „Muusikalehes“.

Väljaandja: Eesti Lauljate Liit. — Vastutav toimetaja: Mart Saar.

Tellimishind aastas L. L. liigetele 1 kr., teistele 1 kr. 20 senti.

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Rataskaevu 22, telef. 1-82.

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, Väike Pärnu mnt. 31.

